

Vlaams
Parlement

ingediend op **507** (2015-2016) – Nr. 4
8 december (2015-2016)

Verslag

namens de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid
uitgebracht door Bart Dochy

over de beleidsbrief

Landbouw en Visserij
2015-2016

Samenstelling van de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid:

Voorzitter: Jos De Meyer.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Jelle Engelbosch, Danielle Godderis-T'Jonck, Sofie Joosen, Jan Van Esbroeck, Sabine Vermeulen;

Jos De Meyer, Bart Dochy, Tinne Rombouts, Johan Verstreken;

Herman De Croo, Francesco Vanderjeugd;

Els Robeyns, Steve Vandenberghe;

Bart Caron.

Plaatsvervangers:

Matthias Diependaele, Andries Gryffroy, Bert Maertens, Marius Meremans, Wilfried Vandaele, Tine van der Vloet;

Robrecht Bothuyne, Lode Ceyskens, Michel Doomst, Jan Durnez;

Lydia Peeters, Freya Saeys;

Rob Beenders, Kurt De Loor;

Johan Danen.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin.

Documenten in het dossier:

507 (2015-2016) – Nr. 1: Beleidsbrief

– Nr. 2 en 3: Moties

INHOUD

I.	Toelichting minister Joke Schauvliege.....	5
1.	Algemeen	5
2.	SD 1 Duurzame bedrijfsvoering wordt voorop gezet in de Flanders Agrofood Valley	5
3.	SD 2 Flanders Agrofood Valley wordt op de kaart gezet in binnen- en buitenland.....	5
4.	SD 3 De agrofoodketen staat sterk in Vlaanderen	6
5.	SD 4 Flanders Agrofood Valley houdt rekening met zijn omgeving.....	6
6.	SD 5 Innovatie is de sleutel van de toekomst van Flanders Agrofood Valley	6
7.	SD 6 De overheid is de partner van Flanders Agrofood Valley	7
8.	SD 7 Het Vlaams platteland verdient een specifiek beleid	7
II.	Bespreking.....	7
1.	Uiteenzettingen door de leden	7
2.	Antwoorden minister Schauvliege	21
2.1.	Pacht	21
2.2.	Export.....	21
2.3.	Crisismaatregelen.....	22
2.4.	Bankenoverleg	22
2.5.	Adviesvouchers in het kader van de crisissteun	22
2.6.	Productiebeperving en (warme) sanering	23
2.7.	GLB	23
2.8.	GLB-vergroening en poldergraslanden.....	23
2.9.	Erosie	24
2.10.	VLIF – niet-productieve investeringen	24
2.11.	VLIF – loonwerkers en tuinaanleg	24
2.12.	Rampenfonds.....	24
2.13.	SALK	24
2.14.	Voedselverliezen	24
2.15.	Lokale voedselstrategieën	25
2.16.	Bio	25
2.17.	Kmo-portefeuille	26
2.18.	Vervenootschappelijking	26
2.19.	IHD-PAS.....	26
2.20.	Subsidiewijzer.....	27
2.21.	Bijen.....	27
2.22.	Wijn	27
2.23.	Fokkerij.....	28
2.24.	Ggo's	28
2.25.	KRATOS	28
2.26.	VLAM	29

2.27. Visserij.....	29
2.28. Aquacultuur.....	30
2.29. Plattelandsbeleid	30
2.30. Dorpenbeleid	30
3. Reacties van de leden.....	31
4. Bijkomende antwoorden minister	32
5. Replieken leden en aanvullende antwoorden minister Schauvliege	33
Gebruikte afkortingen.....	36

Op 18 en 25 november 2015 besprak de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid de beleidsbrief Landbouw en Visserij 2015-2016, ingediend door minister Joke Schauvliege.

I. Toelichting minister Joke Schauvliege

1. Algemeen

Minister *Joke Schauvliege* schetst dat de beleidsbrief voortbouwt op de zeven strategische doelstellingen van de beleidsnota. De crisis is wel duidelijk aanwezig in de beleidsbrief, merkt de minister op. Een belangrijk punt is dus om op korte en lange termijn de crisis het hoofd te bieden.

De minister overloopt vervolgens de nieuwe en opmerkelijke elementen in de beleidsbrief.

2. SD 1 Duurzame bedrijfsvoering wordt voorop gezet in de Flanders Agrofood Valley

In dit kader wordt een project gestart om nieuwe businessmodellen uit te werken voor de Vlaamse landbouw en agrovoedingssector. Daarmee wil de minister op lange termijn een antwoord bieden op de crisis, de wereldeconomie en de Europese markt. Het gaat erom dat de spelers aan nicheproducten een toegevoegde waarde kunnen geven en zo sterker staan in de markt.

Er komt een bevraging van de varkenshouders in 2016. Alles moet beter in kaart worden gebracht, ook de afzet en de relaties in de keten en de toekomstplannen en -perspectieven. Op basis daarvan kan het beleid op lange termijn de sector beter ondersteunen, meent de minister.

De besteding van de Europese crisisenveloppe en de vervroegde uitbetaling van de premies loopt verder zoals afgesproken.

KRATOS, de nieuwe adviesorganisatie die wordt opgericht, moet volgens de minister antwoord bieden op de nieuwe businessmodellen en specifieke vragen rond bedrijfsvoering die er zijn in de land- en tuinbouwsector.

Wat betreft het gemeenschappelijk visserijbeleid is het Europees programma in onderhandeling met de Europese Commissie. De Vlaamse regelgeving is in opmaak. In december 2015 zal dit op de Visserijraad worden besproken, aldus de minister.

3. SD 2 Flanders Agrofood Valley wordt op de kaart gezet in binnen- en buitenland

Het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing zal nog veel meer aandacht besteden aan prospectie van nieuwe markten voor diverse sectoren. Het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek zorgt ervoor dat de drempels op het vlak van fytosanitaire zaken worden weggewerkt. Op die manier kunnen een aantal nieuwe markten opengaan. ILVO is daarvoor geaccrediteerd door het FAVV. Een stempel van een overheidsinstantie is voor sommige doelmarkten heel belangrijk, verduidelijkt de minister.

De agrovoedingssector moet ook inspelen op nieuwe opportuniteiten die zich voordoen op de markt. De minister geeft twee voorbeelden. Er wordt specifiek gewerkt rond voeding die inzake allergenen een meerwaarde biedt. Verder is er

voeding voor speciale doelgroepen. Zo is er specifiek een project rond voeding voor Parkinsonpatiënten.

Er komt een nieuw strategisch plan Biologische Landbouw. Het huidige plan loopt tot 2016. De voorbereiding voor de periode vanaf 2017 zal in 2016 worden opgestart, samen met alle stakeholders.

4. SD 3 De agrofoodketen staat sterk in Vlaanderen

De ondersteuning van action labs die de agrovoedingssector samen met de landbouwsector opzet, zorgt voor de uitvoering van de langetermijnvisie van de sector voor een transformatie naar een duurzamer landbouw- en voedingssysteem, schetst de minister.

Daarnaast wijst Joke Schauvliege op het belang van marktinformatie. Voor heel wat sectoren is er heel veel goed cijfermateriaal over de markt, maar voor andere ontbreekt dat nog. De minister zal nagaan waaraan nog nood is en hoe de overheid daar nog meer op kan inspelen.

5. SD 4 Flanders Agrofood Valley houdt rekening met zijn omgeving

Wat betreft erosie zijn de eerste stappen gezet om de evaluatie van de haalbaarheid en effectiviteit om te zetten in een nieuw werkbaar kader, dat zal worden uitgerold in 2016, stelt de minister.

In het kader van de crisis komt er een aanvullend waarborgsysteem voor werkingskredieten en herfinanciering van de bestaande kredieten.

Joke Schauvliege verwijst ook naar het convenant 'Visserij Verduurzaamt'. Vier werkgroepen zetten in op concrete acties, bijvoorbeeld de aanlandingsplicht, elementen met betrekking tot de marktbehoeften en afzet- en verwerkingsopportunities. De start is gegeven in 2015 en in 2016 zal de uitvoering ervan plaatsvinden.

Ook alternatieve eiwitbronnen wil de minister stimuleren in het kader van verduurzaming en aandacht voor de omgeving. Dat gebeurt in nauw overleg met de sector.

6. SD 5 Innovatie is de sleutel van de toekomst van Flanders Agrofood Valley

De innovatiemaatregelen kunnen worden onderverdeeld in twee clusters, namelijk binnen PDPO en binnen ILVO.

Wat betreft PDPO is er de innovatiesteun voor landbouw, een projectoproep voor het ondersteunen van innovatieve investeringen die nu nog niet op de VLIF-lijst staan. De minister haalt ook de European Innovation Partnerships aan, groepen van diverse ketenspelers en onderzoekers die een bepaalde opportuniteit detecteren op microniveau en zoeken naar alternatieve, innovatieve oplossingen. Kennis wordt op Europees niveau onderling gedeeld. Kennis ontstaat heel concreet vanuit een bepaalde behoefte op het terrein, wordt uitgewerkt en door de overheid mee ondersteund.

ILVO zet verder in op biotechnologie en productinnovatie, met vooral aandacht voor het valoriseren van nevenstromen en de reductie van vet en suikers in verwerkte producten, stipt de minister aan.

Een eerder opvallend puntje in de beleidsbrief noemt de minister het onderzoek naar chronische stress bij vissen. Experts noemen dat bijzonder innoverend, iets waar de hele wereld naar kijkt. ILVO heeft op dit vlak een grote doorbraak gerealiseerd en wil die internationaal valoriseren.

De minister vermeldt ook nog de ILVO-innovatie om door een gecontroleerd kookproces grijze garnalen langer te bewaren, wat zorgt voor meer mogelijkheden inzake verwerking en vermarkting.

7. SD 6 De overheid is de partner van Flanders Agrofood Valley

De efficiëntieprojecten worden voortgezet, bijvoorbeeld rond informatica en proactieve klantvriendelijkheid. Ook van de administratieve vereenvoudiging wordt zoveel mogelijk werk gemaakt, licht de minister toe.

8. SD 7 Het Vlaams platteland verdient een specifiek beleid

Minister Schauvliege zegt het interbestuurlijk plattelandsoverleg in 2016 te willen versterken. Het orgaan is op zich goed, maar niet altijd even zichtbaar, aldus de minister.

Het plattelandsbeleid maakt de omslag naar beleid voor het platteland en de omgeving. De PDPO-maatregel omgevingskwaliteit zorgt ervoor dat ook hier de nadruk op duurzaamheid komt te liggen. Het gaat voor dit beleid om een samenwerking tussen Vlaanderen en de provincies. Twaalf leedergroepen zullen dit jaar de eerste projecten selecteren. Ook de link met de stedelijke omgeving zal veel sterker worden gelegd, geeft de minister mee.

Het dorpenbeleid ligt de minister na aan het hart, geeft ze mee. De Oost-Vlaamse Vereniging voor Dorpsbelangen zal zich uitbreiden over heel Vlaanderen en neemt een nieuwe naam aan: Vlaamse Vereniging voor Dorpsbelangen. Er is, in samenwerking met de Koning Boudewijnstichting, het mooie project Buurten op den Buiten, dat de sociale cohesie moet versterken. Daar zijn volgens Joke Schauvliege dit jaar heel mooie projecten uit voortgekomen, onder andere in verband met de herdenking van de Eerste Wereldoorlog. Minister Schauvliege wil dit voortzetten omdat het een groot succes was. Ook de dialoogdagen met stakeholders zullen worden voortgezet.

Het Steunpunt voor Vrouwen in de Land- en Tuinbouwsector wordt ondersteund. Focusgroepen houden zich bezig met de specifieke knelpunten en noden van vrouwen op het platteland die actief zijn op de bedrijven.

Bij de start van deze regering werd afgesproken om het Plattelandsfonds te integreren in het Gemeentefonds. Minister Schauvliege zal dat samen met minister Homans uitwerken. Op die manier zullen de plattelandsgemeenten goed ondersteund worden, terwijl er ondertussen naar een grotere samenhang zal worden gestreefd.

II. Bespreking

1. Uiteenzettingen door de leden

Jelle Engelbosch vraagt meer informatie over het tijds kader voor de hervorming van het pachtbeleid. Wanneer denkt de minister dat af te ronden? De minister zegt in de beleidsbrief dat men ervoor moet zorgen dat landbouwers een betere toegang krijgen tot gronden. Wil dat zeggen dat ze overweegt om inzake voorkeurecht en pensioenboeren die rechten in te perken?

Specifiek de bioboeren hebben het extra moeilijk om aan grond te geraken, aldus het lid. Ze hebben het al niet gemakkelijk met de problemen ten gevolge van het Mestactieplan, waarvoor de spreker hoopt op de beloofde oplossing. Kan ook het pachtbeleid rekening houden met de problemen van de bioboeren? Er is immers overeengekomen dat het bioareaal kan uitbreiden. Een aanpassing van de pachtwetgeving zou de mogelijke tools kunnen aanreiken.

In haar beleidsbrief zegt minister Schauvliege dat ze de landbouwactiviteiten in Vlaanderen graag wereldwijd als een niche zou willen laten beschouwen. Dat lijkt de spreker een zeer nobele gedachte, maar een niche heeft slechts een beperkt kader. Hoe denkt de minister de volledige Vlaamse landbouw als een nichemarkt te aanzien?

Er staat in de beleidsbrief dat een grondige evaluatie zal gebeuren van het toekomstpotentieel van de varkenssector. Jelle Engelbosch vindt het zeer positief dat de sector, die al tien jaar in crisis is, beseft dat er dringend iets moet gebeuren. Hij vindt het belangrijk dat gesprekken zullen plaatsvinden met de sector zelf. Een nieuw elan zal immers van daaruit moeten komen en er moet nagegaan worden hoe meerwaarde gecreëerd kan worden.

Wat betreft het ondersteuningskader, wil de minister ook steun geven aan niet-productieve investeringen. Bestaat hiervoor een limitatieve lijst of zal dat gebeuren in functie van de vragen die er komen? Vallen bijvoorbeeld aspecten rond dierenwelzijn daaronder of niet?

In operationele doelstelling 1.5 zegt de minister dat er een nieuw decretaal kader komt inzake het Landbouwrampenfonds. Heeft zij al een zicht op de knelpunten? Wat zal de vergelijking zijn met het huidige federale Landbouwrampenfonds?

In het Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat zijn er zes landbouwgerelateerde projecten. Wat is de stand van zaken van die projecten? Wat zijn de knelpunten? In welke fase zitten ze? Wat zijn eventueel de eerste resultaten?

Wat betreft de echte nichemarkten, heeft het IPO een aantal knelpunten genoemd en aanbevelingen gedaan in het kader van de lokale voedselstrategieën. Wat waren de aanbevelingen precies? Jelle Engelbosch is zeer blij met de intentie om de nichemarkten de nodige aandacht te geven, maar hoe wil de minister deze echte niches vrijwaren als ze de Vlaamse landbouw als een volledige niche wil positioneren?

Wat betreft de strategische doelstelling 4, over IHD en PAS, juicht het lid de positieve benadering toe. Alternatieve bedrijfsmodellen kunnen mogelijk kansen bieden om vanuit de landbouw mee te werken aan de effectieve realisatie. Men moet volgens hem niet fatalistisch zijn. Hoe concreet kan de minister dat maken inzake de alternatieve bedrijfsmodellen? Wordt dat individueel bekeken? Is er een waaier van mogelijkheden?

Jelle Engelbosch wijst erop dat wat betreft de VLIF-waARBorg men moet opletten om niet zomaar de waarborgregeling in het algemeen te gaan uitbreiden, maar dat men bedrijfsspecifiek moet kijken naar de leefbaarheid van een bedrijf alvorens men extra waarborgen en waarborgen voor herfinanciering geeft. De minister had al aangegeven dat ze dat op die manier wenste te doen. Ze spreekt nu van veranderende omgevingsfactoren waardoor eventueel een aanvullend krediet nodig is. Wat bedoelt de minister met 'veranderende omgevingsfactoren'? Zijn dat uitzonderlijke gebeurtenissen? Of vallen daar ook markteconomische aspecten onder?

Is er wat betreft de niet-technologische oplossingen van de PAS-lijst een specifieke opdracht gegeven, bijvoorbeeld aan ILVO, om te kijken wat de niet-technologische oplossingen zouden kunnen zijn, of wordt die opdracht nog gegeven?

Wat betreft het plattelandsbeleid is in 2014 een onderzoeksagenda goedgekeurd met drie onderzoeksprojecten. Kan de minister daarover wat meer uitleg geven? In welke fase zitten die projecten? Tot wanneer lopen ze? Wat zijn de eventuele resultaten?

Landbouw is slechts één functie van de verschillende functies op het platteland. Dorpen zijn vandaag multifunctioneel. Is er voldoende overleg en samenwerking met andere beleidsdomeinen, zoals bijvoorbeeld Wonen? Over welke beleidsdomeinen gaat het en wie neemt de regisseursrol op zich voor het plattelandsbeleid? Is de projectmatige aanpak voldoende om structureel betekenisvol te kunnen zijn om deze strategische doelstelling te realiseren?

Volgens *Francesco Vanderjeugd* toont de minister met haar beleidsbrief dat ze de sector een warm hart toedraagt en dat ze een uitdagende bevoegdheid heeft. De beleidsbrief is volgens het lid redelijk allesomvattend en redelijk ambitieus.

Hij verwijst naar vijf initiatieven die de minister in de zomerperiode heeft genomen, waaronder de verhoogde bijdrage voor de Rendacfactuur, de vervroegde terugbetaling van de bedrijfstoelagen enzovoort. Voor hem is echter niet duidelijk wat er uit de bus is gekomen in verband met het overleg met de banken. Hij had graag ook meer details over de concrete resultaten in verband met de te verkennen nieuwe afzetmarkten.

In de strategische doelstellingen wordt op zoek gegaan naar nieuwe manieren en modellen van bedrijfsvoering. In de beleidsbrief staat dat de minister overleg zal plegen met minister Muylers om te bekijken hoe de landbouwportefeuille kan worden geïntegreerd in de kmo-portefeuille. Francesco Vanderjeugd denkt dat dat van cruciaal belang is, vooral als men landbouwbedrijven wil aanzetten tot het toepassen van innovatieve projecten. Wat is de stand van zaken? Welke knelpunten inzake de omschakeling moeten nog worden weggewerkt? Wat is de stand van zaken wat betreft de vervennootschappelijking van de landbouwsector?

Het belang van loonwerkers neemt toe naarmate de schaalvergroting in Vlaanderen zich doorzet, schetst het lid. Toch blijven ze nog altijd uitgesloten van overheidssteun, vanuit het VLIF en dergelijke meer. De spreker had op termijn graag gezien dat loonwerkers hiervoor in aanmerking zouden kunnen komen. Wat is de visie van de minister?

Francesco Vanderjeugd dringt erop aan dat minister Schauvliege, hoewel het haar bevoegdheid niet is, inzake dierenwelzijn voor nutsdieren enige voorzichtigheid aan de dag probeert te leggen. In het regeerakkoord staat dat Vlaanderen een Europees level playing field zal hanteren. Dat is een geruststelling voor de sector, die vandaag al grote inspanningen levert. Maar in de beleidsbrief van minister Weyts staat dat hij inzake dierenwelzijn een voortrekkersrol in Europa wil spelen. Daarom maant Francesco Vanderjeugd minister Schauvliege aan om hieraan voldoende aandacht te besteden.

Europa stelt een verdere vereenvoudiging van het GLB aan de orde. De Europese Commissie zou dit najaar uitpakken met vereenvoudigingsvoorstellen. Wat is de stand van zaken? Heeft Vlaanderen al een verlanglijstje naar voren geschoven?

Naar aanleiding van de Europese top zou er een highlevelforum worden samengesteld. Daarvan zou in november een eerste verslag beschikbaar moeten zijn. Dat kan, in het kader van het ketenbeleid, een zeer belangrijk instrument zijn in de poging om de landbouw het hoofd boven water te laten houden, meent de spreker.

Francesco Vanderjeugd ziet in de beleidsbrief dat minister Schauvliege op Europees niveau zal blijven ijveren voor een instrument om een echt ketenbeleid te kunnen voeren. Hoe ziet de minister dat instrument concreet? Er zou ook overleg komen met federaal minister Kris Peeters over het niet meer met verlies verkopen van producten. Dat is op zich een nobel doel, maar is dat wel mogelijk aangezien de wereldmarkt de prijzen van onze producten mee bepaalt?

Inzake risicobeheersing toont minister Schauvliege zich volgens het lid zeer ambitieus. Francesco Vanderjeugd acht de tijd rijp om met een verzekering te komen tegen noodweer en natuurrampen. Het nieuwe GLB geeft, samen met de zesde staatshervorming, Vlaanderen de mogelijkheid om land- en tuinbouwers te ondersteunen. Minister Schauvliege kondigde een nieuw decretaal kader aan rond de werking van het Landbouwrampenfonds. De spreker verwijst naar een tijdens de vorige zittingsperiode goedgekeurde resolutie van onder meer Lydia Peeters en Carlos Callens en vraagt om met die vragen rekening te houden. Heeft minister Schauvliege ondertussen al overleg gepleegd met de private verzekeringssector, in verband met de polissen en de eventuele franchise?

Francesco Vanderjeugd vraagt ook naar de stand van zaken inzake IHD en PAS. Hij dacht dat daarover eind dit jaar meer nieuws zou kunnen worden vernomen.

Onze kleine visserijsector heeft al een grote inspanning geleverd inzake duurzaamheid, stelt het lid. Er zijn heel wat projecten, zoals VALDUVIS en het actieplan Vistraject. Belangrijk is dat alles goed wordt geïmplementeerd. Alle Europese lidstaten moeten bovendien dezelfde inspanningen leveren. Het kan niet zijn dat Vlaanderen als kleine garnaal zijn uiterste best doet en de andere lidstaten zich intussen niet aan de afspraken houden.

Francesco Vanderjeugd is van oordeel dat de visquota voor 2015 positiever waren dan het oorspronkelijke voorstel van de EC. Heel binnenkort worden de quota voor 2016 vastgelegd. Met de inspanningen die we vandaag leveren, mag Vlaanderen niet opnieuw het slachtoffer worden van de Europese quota, meent de spreker.

Het is volgens het lid positief dat de Europese discussie over de opt-out inzake ggo's voorlopig van tafel is. Volgens hem heeft minister Schauvliege al meermaals aangehaald dat zij het dossier zeer open, rationeel en wetenschappelijk zal bekijken. Wallonië en Brussel zouden zich uitroepen tot ggo-vrije zone. Dat is volgens Francesco Vanderjeugd voor Vlaanderen geen optie. Hoe staat minister Schauvliege daartegenover?

Bart Dochy is globaal zeer tevreden over de doelstellingen met betrekking tot de duurzame toekomst van de landbouw. Volgens hem focust minister Schauvliege daarbij terecht op de instroom in de sector. In dat kader staat een zeer belangrijke uitdaging op de agenda: de aanpassing van de pachtwetgeving.

Volgens Bart Dochy is het niet aangewezen om daarover van minister Schauvliege in het kader van de bespreking van de beleidsbrief uitspraken te verwachten, maar hij meent dat de minister hard bezig is met het zoeken van een oplossing. De grondprijzen stijgen en het wordt belangrijk dat er op een correcte en duurzame wijze grond ter beschikking kan worden gesteld van de exploitant of de landbouwer die de grond bewerkt. De landbouwer hoeft niet

altijd eigenaar te zijn van de gronden. Dat is door de evolutie van de grondprijzen ook niet meer mogelijk. Grond is een belegging, zeker geen investeringsgoed. Een goed evenwicht is nodig, beklemtoont het lid.

Bart Dochy ziet dat minister Schauvliege de varkenssector rond de tafel wil brengen. Volgens de spreker heeft de provincie West-Vlaanderen een gelijkaardig initiatief genomen. In welke mate kan daarin complementariteit worden nagestreefd?

Volgens Bart Dochy kan KRATOS een krachtig instrument worden. Is er in dat kader nog ruimte om vanuit de overheid gegevens over de marktsituatie samen te brengen en op een goede en transparante manier aan de sector ter beschikking te stellen? Het gaat dan volgens de spreker bijvoorbeeld over het aantal slachtingen, het aantal aanwezige dieren, de opslagcapaciteit en de opslaghoeveelheid. Al die elementen spelen mee in de prijsvorming, maar zijn nu niet transparant beschikbaar. Wellicht is het de taak van de overheid om de gegevens te objectiveren en samen te brengen, aldus de spreker. Het gaat niet alleen om de varkenssector maar om alle sectoren, en niet alleen om Belgische maar ook om Europese gegevens. Zelfs de situatie op de wereldmarkt is belangrijk.

De sector van de tuinaanleg valt volgens Bart Dochy overal tussenuit. Er zijn heel veel mensen in tewerkgesteld, vaak laagopgeleiden. Als het gaat om buitenschoolse beroepsopleiding, vallen die mensen tussen twee stoelen. De erkende landbouwvormingscentra krijgen, als er overschot is op de begroting, middelen om die opleidingen te organiseren. Maar het is logisch dat die centra zich richten op hun kerntaak, namelijk land- en tuinbouw. De tuinaanleg zou volgens het lid een structurele doelstelling moeten zijn. Vanuit de inventaris van de tewerkstelling in de tuinaanlegsector moeten we zorgen voor een goede buitenschoolse opleiding, stelt hij.

Wat betreft het Landbouwrampenfonds is het volgens Bart Dochy nodig om te beseffen dat het Vlaams Rampenfonds, dat geldt voor algemene rampen en de bevoegdheid is van minister-president Bourgeois, wordt hervormd. De invulling en uitbetaling voor de laatste erkende algemene rampen gaat in belangrijke mate naar de land- en tuinbouw. Bart Dochy heeft vernomen dat de criteria voor de erkenning van algemene rampen verstrengd zou worden. Dat zou de vergoeding voor dergelijke rampen verminderen, ook voor de landbouwers. Het lid vraagt dan ook een afstemming van de timing van de hervorming van het Landbouwrampenfonds, in functie van de hervorming van het Vlaams Rampenfonds.

Administratieve vereenvoudiging en een vergemakkelijking van de toegang tot de gegevens van het Departement Landbouw en Visserij is alleen maar toe te juichen, aldus de spreker. De jongste jaren is al heel wat verbeterd. Landbouwers kunnen bijvoorbeeld gemakkelijker zelf subsidieaanvragen indienen. Zou het niet zinvol zijn om een link te maken met de gegevens van de VLM, wat voor de landbouwer een meerwaarde zou betekenen, oppert het lid.

Volgens Bart Dochy heeft minister Schauvliege ook de ambitie om vanaf 2017 tot een unieke perceelsverantwoordelijke te komen. Nu bestaat er een onderscheid tussen de verantwoordelijkheid voor het bemesten van het perceel en de verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van de teelt. Dat moet zorgvuldig overwogen worden, om niet in tegenspraak te komen met de bepalingen van de pachtwetgeving. Daarin staat namelijk onder artikel 2.2 de bepaling over de seizoenspachten uitdrukkelijk dat de verpachter-exploitant de verantwoordelijkheid heeft over de bemesting. Hij moet ook de voorbereidingswerkzaamheden uitvoeren. In de praktijk wordt dat veelal gesplitst. De verpachter heeft in het kader van de seizoenspacht bij de VLM de verantwoordelijkheid voor de

bemesting. Diegene die de teelt voert, vraagt de premies aan bij het Departement Landbouw en Visserij. Bart Dochy vindt het logisch dat die twee zaken op elkaar worden afgestemd. Maar er mogen geen problemen gecreëerd worden door één unieke verantwoordelijke in te stellen. Hiermee kan ook rekening worden gehouden bij de hervorming van de pachtwetgeving, meent de spreker.

Bart Dochy ondersteunt de aanpak van het dorpenbeleid. Dat stelt voor een deel ook de verbreding van de landbouw in het daglicht. Op die manier kan er aandacht gaan naar de sociale en maatschappelijke functies van het dorp.

De spreker herinnert ten slotte aan het bezoek dat de commissie begin 2015 aan ILVO bracht. De leden vernamen daar dat het zeer interessant zou zijn om in het kader van de innovatie van het landbouwbedrijf tot een landbouwportefeuille te komen. Landbouwers met een innovatief idee zouden de mogelijkheid krijgen om daar een beroep op te doen. Voor Bart Dochy gaat het niet over grote budgetten, maar over het principe. Dat zou voor innovatie een meerwaarde kunnen genereren.

Els Robeyns vindt het heel positief dat de minister de nodige aandacht heeft voor jonge landbouwers, want die hebben het vandaag heel moeilijk. Het is niet evident om vandaag als jongere te kiezen voor het vak van landbouwer. Ze hoopt dat KRATOS de hoge verwachtingen ook zal inlossen. KRATOS zal vooral ondersteuning geven aan jonge landbouwers die al zijn gestart, maar komen er ook initiatieven om het beroep van landbouwer aantrekkelijker te maken, om zo de instroom in de landbouw te vergroten?

Pacht kan inderdaad een belangrijk instrument zijn, onder andere voor de toegang tot grond voor jonge landbouwers. *Els Robeyns* ondersteunt de opmerking van de heer Engelbosch over de biolandbouw. Wat is de stand van zaken? Wie wordt op dit moment betrokken? Alleen de landbouworganisaties of gaat het, wat het lid hoopt, breder?

De minister stelt in haar beleidsbrief terecht dat de juiste bedrijfsvorm en de juiste financiering mee de toekomst zullen bepalen. Het aandeel vennootschappen is gestegen van 5 naar 14,5 percent, wat op zich positief is, maar er zijn nog altijd heel wat landbouwbedrijven waar vandaag de bedrijfsrekening en de gezinsrekening niet gescheiden zijn, wat allerlei problemen met zich kan meebrengen. Zal de minister bijkomende initiatieven nemen om het aandeel van de vennootschappen in de landbouw te doen toenemen? Dat zou een betere bescherming van de landbouwer kunnen geven.

Er is ook sprake van een subsidiewijzer, die een overzicht zal bieden van de diverse steunmaatregelen waarop landbouwers een beroep kunnen doen. Daarbij zullen ook de knelpunten en de opportuniteiten van die instrumenten worden opgesomd. Uiteraard is dat volgens *Els Robeyns* positief, maar wat is de timing en wie wordt erbij betrokken?

De discussie over een nieuw businessmodel voor de Vlaamse land- en tuinbouw mag de minister niet langer uit de weg gaan, meent de spreker. Een aantal partijen heeft het al aangehaald: er schort iets aan ons huidige landbouwmodel, dat bijna volledig op productie en export is gericht. Het botst vandaag zowel sociaaleconomisch als ecologisch op zijn grenzen. *Els Robeyns* hoopt dat de minister ook die discussie wil aangaan, maar ze vindt daarover niet meteen iets terug in de beleidsbrief. Daarin is helaas ook nergens sprake van overwegingen over of onderzoek naar systeemoplossingen of productiebeperkingen als antwoord op de crisis. De spreker zegt niet dat dit het antwoord moet zijn, maar ze vindt wel dat men dat soort zaken ook moet durven onderzoeken. Men kan er immers niet langer omheen dat er nood is aan een bijsturing van het exportge-

richte landbouwmodel. Els Robeyns verwijst ter ondersteuning van deze stelling ook naar de analyse van professor Gellynck en de ceo van Comeos. Het huidige landbouwmodel genereert onvoldoende toegevoegde waarde, zodat de landbouwer er economisch niet beter van wordt, maar de toeleverende en verwerkende nijverheid met de winst gaan lopen. Els Robeyns wil daarover een open debat, zonder voorafnames.

Het lid meent dat het VLIF een motor zou kunnen zijn voor een reconversiebeleid, maar jammer genoeg gebeurt dat vandaag niet, of alleszins te weinig, en ook te weinig effectief. Met VLIF-middelen zou men moeilijke sectoren kunnen helpen bij het heroriënteren naar andere sectoren of andere markten. Deze middelen zouden ingezet kunnen worden om de grote kloof tussen de vraag naar en de productie van bioproducten te dichten. Men zou er nieuwe vormen van ondernemerschap mee kunnen ondersteunen, die meer de focus leggen op de kwaliteit dan op de productie. Die ondernemingsvormen worden vandaag vaak uitgesloten van VLIF-steun, merkt de spreker op. Tot nu toe gebeurt dat niet of te weinig, en dat is een gemiste kans. Misschien kan de inzet van VLIF-middelen worden geëvalueerd of gemonitord, stelt Els Robeyns voor.

Inzake het GLB en de vergroeningsmaatregelen stelde de minister bijna letterlijk in haar beleidsbrief maximaal te zullen uitgaan van de bezorgdheden van de landbouwers. Els Robeyns kan dat enigszins begrijpen, maar de vergroening van het GLB is er uiteraard niet alleen gekomen om tegemoet te komen aan de vraag van de landbouwers, maar vooral omdat er een duidelijke maatschappelijke verwachting is bij de burger, de consument, die vindt dat de landbouw ook in staat moet zijn om een zekere natuur- en landschapswaarde in stand te houden. De bijsturing en vereenvoudiging van de GLB-regels moet de minister dan ook niet alleen aftoetsen met de landbouwers, maar in een bredere maatschappelijke context, suggereert Els Robeyns.

Inzake biolandbouw is er sprake van de uitvoering van het huidig strategisch plan en de voorbereiding van het nieuwe. Els Robeyns staat ten volle achter die maatregelen, maar het probleem is volgens het lid dat er geen link is met het horizontale beleid. Het horizontale beleid dreigt bepaalde ontwikkelingen van de biolandbouw te belemmeren, waarbij de spreker het voorbeeld van de fosfaatnormen uit het Mestactieplan aanhaalt. Dat is geen aanmoediging voor landbouwers om om te schakelen naar bioproductie. De minister heeft een oplossing beloofd, maar die blijft voorlopig uit. Als de minister echt werk wil maken van de groei van de biologische productie in Vlaanderen, moet ze er over waken dat die goede intenties niet onderuit worden gehaald door het horizontale beleid. Els Robeyns meent niet dat men op de sector zelf moet wachten voor oplossingen. Ze steunt ook de vraag over de pacht met betrekking tot biolandbouw.

Ook de bijen worden aangehaald in de beleidsbrief. In het verleden zijn er al heel wat rondetafels en actieplannen geweest, en in de vorige legislatuur werd ook een voorstel van resolutie goedgekeurd. Studies en praktijkprojecten tonen aan dat de bestuiving van landbouwteelten voor een groot deel door wilde bijen en hommels gebeurt. In de fruitteelt is dat algemeen geweten, en dat wordt ook onderzocht door het Proefcentrum voor Fruitteelt. Recent toonde een Nederlands onderzoek aan dat wilde bijen een economische waarde hebben, bijvoorbeeld voor de appelteelt. De spreker vraagt de minister of men een idee heeft hoe afhankelijk de rendabiliteit van de Vlaamse fruitteelt is van het voortbestaan van de wilde bijen. Het lid heeft het idee dat in de actieplannen vooral op de honingbijen wordt gefocust. Worden ook de wilde bijen mee in overweging genomen? Uiteindelijk moet het actieplan tegen bijensterfte immers in staat zijn om de hele bestuivingsproblematiek in kaart te brengen en oplossingen aan te reiken. Werden de diverse maatregelen al geëvalueerd?

De spreker blijft het Vlaamse plattelandsbeleid ondermaats vinden. Dan gaat het niet zozeer over de concrete voorstellen uit de beleidsbrief, maar veeleer over het feit dat minister Schauvliege de horizontaal bevoegde minister is voor het plattelandsbeleidsbeleid, wat natuurlijk veel ruimer is dan landbouw. Er werd verwezen naar het woonbeleid, maar er is bijvoorbeeld ook de plattelandsarmoede. Het is volgens Els Robeyns de taak van de minister als regisseur van het plattelandsbeleid om erover te waken dat ook de andere ministers aandacht hebben voor de diverse problematieken op het platteland, die toch vaak verschillen van die van de steden. Het lid stelt vast dat dit vandaag weinig of niet gebeurt. Ze vraagt de minister om daar meer de nadruk op te leggen en erop aan te dringen bij haar collega's.

Verder wil de spreker weten hoe het dorpenbeleid concreet wordt uitgewerkt. Zitten de lokale besturen mee aan tafel? Ze sluit zich ook aan bij de vraag naar de stand van zaken met betrekking tot de landbouwportefeuille.

Ze wijst er ten slotte op dat de Vlaamse wijnen nog nooit zoveel aandacht hebben gekregen als afgelopen zomer. Els Robeyns heeft helaas echter niets teruggevonden in de beleidsbrief over de wijnbouw. Het is een product dat de nodige promotie verdient. In het verleden was er sprake van het opzetten van een heus Vlaams wijnbouwbeleid. Het is bij veel woorden gebleven. Els Robeyns dringt nog eens aan op daden.

Sabine Vermeulen wijst erop dat de SALV een advies heeft geformuleerd om, naast Boeren op een Kruispunt, eventueel ook Reders op een Kruispunt op te richten, want zij hebben gelijkaardige problemen. Reders stoppen met hun activiteiten door de opvolgingsproblematiek, hoge kosten en lage opbrengsten. Het lid wil weten of de minister de vraag van de SALV al in overweging heeft genomen.

VLAM doet zijn werk voor de vermarkting van producten van eigen bodem met overtuiging, stelt de spreker. Het blijft echter wel bizar dat weinig mensen de echte smaak van een vis kennen. Kan VLAM iets doen om consumenten de smaak van vis beter te leren kennen?

Naast de ondersteunende promocampagnes wil de minister inzetten op de lokale verwerking van visserijproducten. In de toelichting werd het voorbeeld van de innovatie inzake gekookte garnalen vermeld. ILVO werkt aan een roadmap voor de afstemming tussen vissers en de visverwerkende bedrijven. Wat is de timing voor die roadmap?

Sabine Vermeulen gaat ook in op de administratieve vereenvoudiging in de visserij. Bij de bespreking van de beleidsnota haalde de minister het elektronisch registratie- en meldingssysteem aan, en was op de hoogte van de vele kinderziektes met zowel de software als de hardware. Die kinderziektes zouden blijkbaar opgelost zijn. In 2015 zou het systeem perfect moeten werken, maar de spreker ontvangt nog altijd signalen uit de sector dat dit registratiesysteem nog altijd niet helemaal op punt staat. Wat is de stand van zaken van het systeem, dat een administratieve vereenvoudiging zou moeten betekenen voor de vissers? Nu moeten ze immers nog altijd het papieren logboek en het elektronisch logboek bijhouden. Zijn er nog problemen met de koppeling tussen het elektronisch logboek en het quota- en registratiesysteem? Dat blijkt immers zeer belangrijk te zijn met het oog op de aanlandingsverplichting die er op 1 januari 2016 aankomt.

Sabine Vermeulen gaat in op de kwaliteit van het uitgangsmateriaal, vooral het dierlijk uitgangsmateriaal, en het verbeteren van de genetische diversiteit van rassen. Het lid stelt dat ook de hondenfokkersverenigingen zich niet volledig

achter het meest recente ministerieel besluit scharen. Volgens de fokkersverenigingen en volgens de spreker hapert daar nog heel wat aan. Het benieuwt haar alleszins welke initiatieven de minister nog zal nemen om de problematieken binnen de hondenfokkerij verder aan te pakken.

Ook voor de fokkerij in het algemeen zijn er veranderingen op til, met de nieuwe Europese verordening. Kan de minister de hoofdlijnen schetsen van de veranderingen die de fokkerijwereld te wachten staan en op welke termijn dat zal gebeuren?

Herman De Croo wil er eens te meer op wijzen dat een aantal punten niet besproken worden in de commissie Landbouw: PAS, IHD, het Mestactieplan en erosie. Die onderwerpen worden grotendeels besproken in de commissie Leefmilieu. De spreker kent de gevoelens van de minister daaromtrent: ook zij ondergaat die charmante gespletenheid.

De vermarkting en de uitvoer zijn belangrijk. Het lid verwijst naar het werkbezoek van de commissie aan de Anuga-beurs in Keulen. Hij heeft daar gezien hoe belangrijk het is om de concurrentie te kunnen aangaan, in het bijzonder voor de belangrijke exportproducten zoals varkensvlees. In Duitsland werd een label ingevoerd, met toegevoegde subsidies per kilogram. Er is een initiatief in België van minister Borsus om een soort label te lanceren voor sommige producten. Dat is volgens de spreker een goed idee. Maar hij wil weten waar België daarmee staat en of dat afdoende is.

De spreker verwijst naar de nichemarkten, de korte keten en de 'unique selling proposition' van de Vlaamse landbouwproducten en de streekproducten zoals de Vlaamse wijnen. De Vlaamse wijnboeren zijn niet talrijk, en de oppervlakte die ze bebouwen, is bescheiden. Kan de minister promotioneel iets voor hen doen?

Over de Pachtwet maakt de spreker zich niet te veel zorgen, maar hij informeert naar de voorbereidingen.

De vervennootschappelijking van de landbouw mag niet uit het oog worden verloren, merkt *Herman De Croo* op.

De spreker weet dat er nog problemen zijn met de praktische toepassing van maatregelen inzake erosiebestrijding. Aansluitende percelen kunnen anders ingekleurd zijn, merkt het lid op. Wat zijn hiervan de oorzaken?

Herman De Croo apprecieert de plannen van de minister inzake de paardenhouderij. Vlaanderen heeft de beste selectie van paarden. Dat moet worden aangemoedigd. De paardenhouderij heeft het niet zo gemakkelijk, ook niet op het vlak van stedenbouwkundige vergunningen.

Inzake antibiotica is *Herman De Croo* zeer tevreden dat de minister wacht op de bespreking in de commissie van het voorstel van resolutie dat hij daarover samen met Sabine Vermeulen, Bart Dochy, Jelle Engelbosch, Jos De Meyer en Sofie Joosen heeft ingediend. De beleidsbrief heeft het daar niet over. Blijkbaar schenkt de minister haar vertrouwen aan de commissie.

Landbouw is een zeer technisch departement, dat bovendien rekening moet houden met Europa en andere beleidsdomeinen, schetst de spreker. Er is een dynamiek nodig om jonge mensen aan te trekken. Er moet een wetenschappelijke vorm van bedrijfsvoering komen. Als de minister het landelijke Vlaanderen wil redden, zal dat op een economisch goed renderende en milieuvriendelijke manier moeten gebeuren, besluit *Herman De Croo*.

Steve Vandenberghe vindt het positief dat de minister in haar beleidsbrief verwijst naar het convenant 'Naar een duurzame Visserij'. Blijkbaar schat zij deze overlegstructuur naar waarde. Bovendien worden de doelstellingen uit het rapport Vistraject meegenomen in het beleid, wat het lid waardeert.

In operationele doelstelling 1.4 'professionalisering faciliteren door continu aandacht voor vorming, opleiding en advisering' staat dat er voor aquacultuur minimum één netwerkevenement per jaar zal worden georganiseerd waarop de recente en te verwachten ontwikkelingen worden gecommuniceerd. Wie wordt daarop uitgenodigd? Zijn dat ook de stakeholders in ruime zin, zoals ngo's WWF en Natuurpunt? Worden ook ecologische duurzaamheidsaspecten, de staat van de visbestanden, bodemimpact en bijvangst in rekening gebracht bij de ontwikkeling van aquacultuur?

Bij operationele doelstelling 4.1 'uitdagingen voortkomend uit andere beleidsdomeinen worden opgevolgd want deze vormen mee de landbouw van morgen' beschrijft de minister dat in uitvoering van het akkoord over de bescherming van de waardevolle historisch permanente kustpoldergraslanden binnen de afgebakende zone voor 2016, bijkomend ecologisch kwetsbaar grasland zal worden aangeduid in het kader van de vergroening van het GLB.

Op 3 juni 2015 keurde de Vlaamse Regering de conceptnota voor de poldergraslanden goed. In parlementaire vragen probeerde het lid van de minister een antwoord te krijgen op de vraag hoe de actoren, zoals de landbouwers, het groene middenveld en de lokale besturen, betrokken en geïnformeerd zouden worden. Hij kreeg naar eigen zeggen geen antwoord. Uit tal van reacties en initiatieven blijkt dat sommige groepen echter wel geïnformeerd zijn. Dat zorgt voor grote verwarring bij de betrokkenen, meent de spreker.

De minister herhaalde de afgelopen weken verschillende keren dat de definitieve vastlegging pas bekend zal zijn na advies van de Raad van State en na de definitieve vastlegging door de Vlaamse Regering en dus in de feiten pas na de publicatie ervan in het Belgisch Staatsblad. Uit contacten met diverse groepen uit het groene middenveld hoorde de spreker meermaals dat die groepen van het kabinet de kaarten niet krijgen omdat het dossier nog niet definitief zou zijn. Het is dan ook heel merkwaardig dat deze kaarten en alle informatie al weken te consulteren zijn op de website van Boerenbond, stelt *Steve Vandenberghe*.

De betrokken gemeentebesturen kregen tot op vandaag ook nog geen informatie, noch de officiële kaarten, geeft de spreker mee. Dat is bijzonder jammer. Het gaat om hun grondgebied en de lokale besturen worden geacht hun inwoners goed te informeren. De spreker maakt zich zorgen over deze selectieve toepassing van het recht op informatie en spreekt van een selectieve openbaarheid van bestuur.

Als de minister meent dat de kaarten nog niet definitief zijn, waarom gaf de minister dan aan het Departement Landbouw en Visserij de toestemming om in oktober twee informatievergaderingen over de beslissing te organiseren? Waarom werden INBO en ANB niet betrokken bij deze informatieavonden? Hoe komt het dat Boerenbond al informatie ontving en zijn leden kon informeren, terwijl de informatie aan diverse betrokkenen van het groene middenveld niet werd gegeven en zelfs geweigerd? Waarom werd het niet nodig geacht om eerst de lokale besturen correct te informeren over de beslissing? Wanneer en hoe worden de lokale besturen wel degelijk geïnformeerd? Is er al een advies van de Raad van State? Zo ja, wat houdt dat in?

In operationele doelstelling 4.4 'exploreren van duurzame alternatieven in de visserij' staat volgens de spreker niets vermeld over het verminderen van de

impact van de visserij op de beschermde habitats en soorten in het mariene milieu. Meer natuur is nochtans een van de zeven doelstellingen uit het Vistraject. Het uitwerken van een impactanalyse van de verschillende visserijtechnieken op het mariene milieu lijkt Steve Vandenberghe een eerste noodzakelijke stap te zijn. Wat gaat de minister doen om de impact van de visserij op de beschermde habitats en soorten in het mariene milieu te verminderen? Wordt er de komende maanden werk gemaakt van een impactanalyse van de verschillende visserijtechnieken op het mariene milieu?

Wat betreft operationele doelstelling 4.5 'het creëren van ruimte om te ondernemen als essentiële omgevingsfactor' zegt het lid dat Vlaanderen tot ver buiten de grenzen gewaardeerd wordt om zijn wetenschappelijk onderzoek en deskundigheid inzake aquacultuur. De voorbije jaren zijn reeds een aantal proefprojecten opgestart. In de beleidsbrief staat dat ruimtegebruik op zee aandacht moet hebben voor de ontwikkeling van aquacultuur in Vlaanderen. Wat is de stand van zaken betreffende de ontwikkeling van aquacultuur op zee?

Inzake KRATOS vindt *Sofie Joosen* aandacht voor instroom, verjonging en begeleiding positief. Het debat rond het risicomangement moet centraal staan binnen het grotere debat over de landbouwcrisis. De minister gaf eerder aan dat, als alles vlot zou verlopen, KRATOS begin januari 2016 van start zou gaan. Zit men nog op schema?

Dat de vraag tot structurele Europese maatregelen geparkeerd is in het zogenaamde highlevelforum, noemt de spreker een gemiste kans. Net als de minister heeft ze wel verwachtingen van het highlevelforum voor de verbetering van de ketenwerking. Het is haar alleen niet duidelijk wie er deel van uitmaakt. Welke vorderingen worden er gemaakt? Er zouden drie Eurocommissarissen in vertegenwoordigd zijn, maar niet de commissaris van Mededinging. Tijdens het verslagmoment van de Europese ministerraden op 28 oktober 2015 werd aangegeven dat de commissaris van Mededinging toch betrokken zou zijn. Wat is die betrokkenheid precies? Kan de minister de verdere evolutie toelichten?

Een deel van de Europese steunmaatregelen zal naar sociale maatregelen gaan. Er is sprake van een samenwerking met Boeren op een Kruispunt. Hoe zal dat concreet verlopen? Er is gesproken over vouchers. De uitrol van het systeem mag geen twee aparte circuits creëren, meent het lid.

In de beleidsbrief is er sprake van om voor de biosector groeikansen te creëren met het strategisch plan. Het is *Sofie Joosen* niet geheel duidelijk hoe men dat zal realiseren. Het bioareaal daalt en het aantal biolandbouwers stijgt. Hoe zal de minister extra ondersteuning bieden? Ook *Sofie Joosen* geeft het voorbeeld van de bezorgdheden van de sector over het uitblijven van een regeling rond de MAP 5-problematiek. In juni ging de minister verregaande engagementen aan. Het lid ziet renderende marktmogelijkheden voor extra biolandbouw. In de huidige landbouwcrisis is het volgens haar belangrijk om die marktkansen te benutten. Ze is teleurgesteld over het uitblijven van een oplossing.

Een ander aspect inzake biolandbouw is het onderzoek. Recent verscheen een studie van de UCL waarin staat dat de onderzoeksbudgetten voor biologische landbouw ontoereikend zouden zijn. Los van het financiële aspect, is er volgens een professor van de KU Leuven een tekort aan onderzoekers die bezig zijn met het thema biolandbouw. Heeft de minister kennis genomen van het rapport? Gaat ze akkoord met de conclusies? Heeft ze zicht op het onderzoek inzake biolandbouw aan de Vlaamse universiteiten?

Wat betreft de valorisatie van voedingsresten, wil de minister de mogelijkheden om deze producten gratis weg te schenken, verbeteren en nagaan hoe ze beter

kunnen worden verwerkt. Food Pilot van ILVO doet dat op dit ogenblik al, aldus het lid. Welke ideeën heeft de minister precies over het wegschenken en verwerken?

Vorig jaar zocht *Bart Caron* in de beleidsnota naar hoop: waar kan een modaal Vlaams landbouwersgezin moed uit putten, en wat levert een toekomstperspectief? Bij deze beleidsbrief maakt het lid dezelfde oefening. Hij vreest echter dat deze hoop beperkt is. De beleidsbrief is beperkt tot beleidsvoornemens, en die overstijgen zelden het niveau van onderzoeks- en evaluatievoornemens. Er zal volgens de spreker onwaarschijnlijk veel onderzocht, bevraagd, geëxploreerd en nagegaan worden, en nog meer gemonitord, opgevolgd en geanalyseerd. Dat is ook nodig bij een evidencebased beleid, maar er is veel meer nodig, namelijk daadwerkelijke beleidsdaden, stelt *Bart Caron*.

Bart Caron vraagt zich af wat de betekenis kan zijn van een zin als: "VLAM zal (...) in de mate van het mogelijke (...) op mogelijke opportuniteiten inspelen (...)." Een sterkere relativering is volgens hem niet mogelijk. Moeten we dan hopen dat er opportuniteiten opduiken om daar dan mogelijk op in te spelen? Dat is zeer weinig krachtig. Op pagina 21 van de beleidsbrief staat er inzake ruimte om te ondernemen: "Het beoordelingskader van het Departement Landbouw en Visserij voor de advisering van stedenbouwkundige vergunningen wordt geëvalueerd en indien nodig aangepast aan nieuwe of gewijzigde inzichten en visies en/of gewijzigde wetgeving." Dergelijke zinnen begrijpt de spreker niet.

Verder leest hij: "Ter ondersteuning van de varkenssector, houden we in 2016 bij de varkenshouders een bevraging die peilt naar specifieke knelpunten, afzet en relaties in de keten, toekomstplannen en -perspectieven." Heeft de minister dan werkelijk geen idee van de huidige knelpunten? Viel het haar nog niet op dat toekomstplannen en -perspectieven ontbreken voor de sector? Dat structurele probleem wordt al jarenlang voorgesteld als een recente ontwikkeling die in de toekomst misschien wel enige aandacht zou kunnen verdienen, als het gevolg van een incidenteel probleem met Rusland enzovoort. Wat moet een gemiddelde Vlaamse varkensboer, niet zelden weinig meer dan een lijfeigene van de agro-industrie, daarvan denken? Welke hoop moet hij koesteren, vraagt het lid zich af.

De minister praat ook over structurele oplossingen, maar helaas ontbreken de geringste inhoudelijke aanzetten daartoe. Het meest hoopvolle concrete actiepoint uit de beleidsbrief noemt *Bart Caron* het geloof in het belang van Boeren op een Kruispunt. Of cynischer gesteld: de doorgedreven preventie van zelfdoding is een belangrijk aandachtspunt. Dat onderstreept enkel de ernst van de situatie.

Bart Caron twijfelt er niet aan dat de minister de verzuchtingen van de sector luid en duidelijk heeft gehoord, zoals in de inleiding staat. Ze laat dat echter meteen volgen door een deemoedig ten hemel richten van de handen: ze zegt niet enkel met handen en voeten gebonden te zijn aan de Europese regels, maar ze meent bovendien dat de oplossing uit de sector zelf moet komen. De minister beperkt de rol van de overheid tot het aanleveren van tools aan de deelnemers van het ketenoverleg om een sterke onderhandelingspositie te verkrijgen. Een concretisering van die tools, behalve wat cijfergegevens, ziet de spreker niet. Alle deelnemers aan het ketenoverleg hebben volgens hem hun cijfers en de ene zijn al roder dan de ander. In dat verband steunt hij de minister als ze de rol van brancheorganisaties wil versterken en nieuwe brancheorganisaties wil laten ontstaan. Maar de problematiek van de prijsvorming in de landbouw is zeer ernstig, waarbij de primaire actor in de keten, de landbouwer, de producent, altijd het slachtoffer wordt, stelt de spreker.

Het bedrag van de extra steunmaatregelen van Europa is 8,23 miljoen euro, te verdelen over de melk- en varkenssector. Als men 75 percent van dat bedrag zou

besteden aan de noodlijdende varkenssector, resulteert dat in een schamele euro per varken, of 1 eurocent per kilo varkensvlees: een druppel op een hete plaat, noemt Bart Caron dat. Er zullen volgens hem dus gedurfder keuzes nodig zijn als men hoop en ademruimte wil creëren voor de landbouwbedrijven, en vooral een gedurfder beleid in plaats van bevragingen, aftastingen en analyses van gegevens die men kent.

Hier en daar ontwaart Bart Caron toch enige verlichting in de beleidsbrief. Het pleidooi voor diversificatie van de activiteiten bijvoorbeeld is verfrissend, want het lijkt behoorlijk haaks te staan op de steeds weerkerende mantra van schaalvergroting en verenging. Hier leest hij een pleidooi voor een kleinschalige en diverse bedrijfsvoering, voor gespreide risico's, voor vernieuwing waarbij kwaliteit belangrijker wordt dan kwantiteit.

Ook vergroening is een generieke doelstelling die sterk doorweegt en die op een aantal punten alleen als positief te beoordelen valt. De spreker juicht verder toe dat de korte keten steeds prominenter in beeld komt in de beleidsvoornemens. Er wordt voorzichtig gedacht dat het een deel van een structurele oplossing kan zijn voor een leefbare landbouw in Vlaanderen. Dat is ook zo voor de versnelde voorbereiding voor een nieuw strategisch plan bio. Ook het streven naar kwaliteit, uniciteit en authenticiteit in de landbouw is volgens de spreker toe te juichen, al kan dat moeilijk in een en-en-verhaal worden gegoten met gepropageerde schaalvergroting en exportgerichte massaproductie. Staat die exportgerichte grootschaligheid niet haaks op het andere streven in de beleidsbrief, namelijk duurzaamheid bevorderen, vraagt het lid zich af. Duurzaamheid moet meer zijn dan een trend, een soort van verplichting, opgelegd door de Europese Unie en vaak tegen de zin van Vlaanderen.

Een zin die het vertrouwen van Bart Caron danig op de proef stelde, is de eerste zin van operationele doelstelling 4.1, die draait om de landbouw van de toekomst, de zogenaamde Flanders Agrofood Valley, die met zijn omgeving rekening houdt: "Het afgelopen werkjaar heb ik zeer veel aandacht besteed aan de gevolgen van het Europese natuurbeleid op de Vlaamse landbouw.". Dat is volgens hem een totale inversie: landbouw als het kneusje, als het slachtoffer, en niet de landbouw die zijn verantwoordelijkheid opneemt en zich mee engageert. De spreker vindt het hoogst merkwaardig dat de minister die zin plaatst onder de strategische doelstelling 'Flanders Agrofood Valley houdt rekening met zijn omgeving'.

Over het betwistbare compromis rond de poldergraslanden zou Bart Caron, als hij in de schoenen van de minister zou staan, minder assertief gesproken hebben. Het resultaat is veel lager dan ooit gehoopt, en veel lager dan de oppervlakte die buiten elke vorm van bezwaar bleef, stelt het lid. Er blijft 8000 hectare over, terwijl 10.000 hectare niet met een bezwaarschrift werd bestreden.

Bart Caron sluit zich aan bij wat Steve Vandenberghe zei over de selectieve toegang tot informatie over de poldergraslanden. Vooral Boerenbond had alle informatie. De natuurbewegingen moesten al hun informatie van de website van Boerenbond halen. Ook hier is een eerlijke behandeling van alle spelers noodzakelijk. Op zijn schriftelijke vragen over het dossier heeft de spreker maar zeer beperkte informatie gekregen, oppert het lid, en hij hoopt dat dat snel zal veranderen.

Met haar diverse portefeuilles komt minister Schauvliege wel vaker in een moeilijke spreidstand terecht. Zij hinkt daarbij vaak op één been: in het conflict tussen natuur en landbouw is dat het been van de agro-industrie; in het conflict tussen natuur en ruimte is dat het been van beton, aldus Bart Caron. Dat werkt polariserend, terwijl het nu net, doordat de minister alle touwtjes in handen

heeft, mogelijk zou moeten zijn om tot een vervlechting te komen, tot een landbouw die rekening houdt met de omgeving, namelijk een agro-ecologische landbouw.

De spreker verwijst naar PDPO III en de vergroening. Het gros van de middelen gaat naar het VLIF, met als voorwaarde een daling van de milieudruk. De Minaraad en de SALV drongen eind 2013 aan op een meer doelgerichte inzet op natuur- en landschapswaarden. Maar Bart Caron krijgt hoe langer hoe meer de indruk dat een boekhoudkundige aanpak wordt gehanteerd, waarbij de oppervlakte van de beheerovereenkomst belangrijker is dan de bereikte resultaten. Er moet meer worden ingezet op reële vergroening, meent hij.

Als we de Vlaamse landbouw leefbaar willen houden, zullen er drastischer keuzes moeten worden gemaakt: keuzes voor kwaliteit, voor de korte keten, voor eerlijke prijzen en voor een symbiose met de omgeving. Deze vier zaken worden allemaal als waardevol aanzien in de beleidsbrief, maar dan wel vaak in een niche, die lief en onschuldig is tegelijk. Wie er resoluut voor kiest, moet ook aan de andere zijde van het spectrum keuzes maken. Dat gebeurt echter niet. De agro-industrie, die zowel landbouwers als omgeving versmacht, wordt niet ter discussie gesteld. De macht van de grootdistributie wordt niet aangepakt, ook al krijgt de primaire producent geen loon naar werken. Bart Caron ziet de landbouw steeds verder industrialiseren, weg van de familiale landbouw en van het landbouwersgezin dat met hart en ziel voor gezonde voeding zorgt. Die tendens mag in Vlaanderen niet de norm blijven. Dat levert geen goede toekomst voor de boerenstiel.

Enkele elementen uit de beleidsbrief krijgen van Bart Caron een positievere appreciatie. Voor het Vistraject en VALDUVIS is er een goed samenwerkingsverband tussen de reders, de sector en Natuurpunt. Er worden overeenkomsten getekend, in een gedeelde zorg voor economisch rendement en de omgeving. De spreker waardeert ook wat er in de beleidsbrief staat over voedselverliezen. Daarover werd in het begin van de legislatuur een resolutie goedgekeurd. Hij waardeert ook het werk van het ketenplatform en zal dat van dichtbij opvolgen. Hij spreekt ook een zeer voorzichtige waardering uit voor het feit dat er een beleid is om de leefbaarheid van de dorpen te versterken, als ziel van het platteland. Maar die inspanning zou volgens de spreker nog sterker kunnen zijn.

De spreker stelt vast dat minister Schauvliege het prijzenbeleid op het Europese niveau wil aankaarten, dat zij wil pleiten voor een marktbeheer dat niet enkel rekening houdt met het prijsniveau van het product maar ook met de verkoopprijs en de kostprijs, en dat zij het Prijzenobservatorium wil ondersteunen. Kan zij dat toelichten?

De publiekscampagnes van VLAM, dat gefinancierd wordt door de sectoren en de Vlaamse overheid, besteden weinig aandacht aan bio en de korte keten. Hoe komt dat?

Bart Caron zou ook graag weten wat minister Schauvliege wil doen met het evalueren en aanpassen van de stedenbouwkundige vergunning met betrekking tot landbouw.

Hij zou ook graag het Vlaamse standpunt kennen over het feit dat het Europees Parlement de opt-out voor ggo's niet wil hanteren en dus wel een uniform Europees beleid voorstaat, zonder ruimte voor de deelstaten en regio's. Groen is grote voorstander van onderzoek, zoals het door ILVO en de provinciale instituten wordt geleverd voor de verbetering van rassen en teeltvormen. Daar worden belangrijke stappen gezet. Volgens de spreker leveren ggo's daartoe geen belangrijke bijdrage, integendeel.

Ook voor *Jos De Meyer* is het duidelijk dat er in de land- en tuinbouwsector ernstige problemen zijn. Maar het is voor CD&V ook fundamenteel dat de sector een duurzame toekomst heeft. Het gaat dan om duurzaamheid in al zijn aspecten, en een ervan is de economische leefbaarheid.

Ook bij CD&V staat het adagium schaalvergroting niet voorop. Wel moet er respect zijn voor de keuzevrijheid van de bedrijfsleider en voor de inspanningen die de land- en tuinbouwers elke dag opnieuw leveren.

Het zinnetje in de beleidsbrief dat het lid het meest aansprak was: "Ik zal onderzoeken of Vlaanderen zich met nicheproducten kan richten op de wereldeconomie.". Begin september verscheen daarover in *De Tijd* al een artikel van de administrateur-generaal van ILVO. De spreker acht het zinvol dat de commissie zich verder verdiept in het thema van de schaalvergroting.

Jos De Meyer vraagt aan minister Schauvliege een meer concrete invulling van de waarborgregeling van het VLIF. Ze heeft gezegd dat zij deze regeling zal herzien, waarbij er, in het belang van zowel bedrijfsleiders als banken, sneller zal kunnen worden beslist.

Vanaf 2017 zou er een meer gerichte stads- en plattelandsontwikkeling komen, en een grotere integratie van beide. Dat zal in 2016 op regeringsniveau worden voorbereid. De voorzitter zou het appreciëren indien minister Schauvliege de commissie daarover te gepasten tijde zou informeren, zodat ze dit proces kan opvolgen.

De crisis in de melkvee- en varkenssector laat ongetwijfeld diepe sporen na, stelt Jos De Meyer. Iedereen weet dat er in de varkenssector vandaag eigenlijk een koude sanering plaatsvindt. Sommige landbouworganisaties vragen zich af of er geen warme sanering moet komen. Wat is het standpunt van minister Schauvliege daarover?

2. Antwoorden minister Schauvliege

2.1. Pacht

Minister *Joke Schauvliege* schetst dat een brede consultatieronde werd gehouden en alle informatie is verzameld.

Landelijk Vlaanderen, de Verenigde Eigenaars, steden en gemeenten, provincies, OCMW's, de beleidsdomeinen LNE en MOW van de Vlaamse overheid, Boerenbond, ABS, VAC, Groene Kring, Jong ABS, de Vlaamse Confederatie van het Paard, KVLV, Vrouwen van het Algemeen Boerensyndicaat, Bioforum, de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat, de vrederechters en Boeren op een Kruispunt zijn geconsulteerd, geeft de minister mee. De laatste reacties zijn half november binnengekomen en worden nu verwerkt. In de loop van 2016 komt de minister met een voorstel. Ze neemt ook alle opmerkingen van de commissieleden mee.

2.2. Export

Het voorstel om onze producten te beschouwen als nichemarkt heeft volgens de minister vooral te maken met het feit dat Vlaanderen moet concurreren met andere landen met gelijkaardige producten. Vlaanderen moet zich dus kunnen en durven onderscheiden. Het is vergelijkbaar met de streekproducten, maar dan op grotere schaal. De consument wil bijvoorbeeld pata negra omdat dat zo in de markt is gezet, maar het Vlaamse piétrainvarken kan ook in de rest van de wereld in de markt worden gezet, stelt de minister.

Als Vlaanderen zijn markt te veel afschermt en enkel eigen producten aanbiedt, dan kan dat voor gevolg hebben dat andere landen dat ook doen, waardoor Vlaanderen zijn producten niet meer kan exporteren. De consument zelf moet vooral bewust worden gemaakt dat er een perfect duurzaam alternatief van eigen bodem is, meent Joke Schauvliege.

Landbouw is een economische sector en moet dus worden ondersteund. Dat neemt niet weg dat er op een duurzame wijze moet worden geproduceerd. Daarvoor worden heel wat randvoorwaarden opgelegd.

De labelling is een initiatief van minister Borsus, die een tienpuntenplan heeft voorgesteld en food.be heeft gelanceerd, waarop Belgische producten worden gepromoot.

2.3. Crisismaatregelen

De minister verduidelijkt dat er twee Europese highlevelgroepen zijn. De highlevelgroep die men zou oprichten naar aanleiding van de Landbouwrapport van september kreeg de naam Taskforce voor Landbouwmarkten en is nog niet actief. De Europese Commissie heeft de kandidaturen opgevraagd en die moeten binnen zijn op 4 december 2015. Dan pas kan die groep van start gaan. Vlaanderen zal een aantal mensen voorstellen. Ook Vlaamse experts kunnen zich kandidaat stellen. Voor de EC is het belangrijk dat kandidaat-experten niet enkel gelinkt zijn aan bepaalde organisaties.

De minister stipt aan dat er naast de taskforce ook nog een highlevelforum is over de betere werking van de voedselketen. Dat gaat dan ook over hoe men moet omgaan met de mededingingsregels. Het Departement Landbouw en Visserij volgt de besprekingen op.

2.4. Bankenoverleg

Het bankenoverleg is door minister Borsus samengeroepen in augustus, en in december is een opvolging gepland. Er werden afspraken gemaakt met Febelfin, onder andere over communicatie en de begeleiding van de landbouwers.

Minister Schauvliege heeft een eigen waarborgsysteem op tafel gelegd, een nieuw flankerend beleid dat moet leiden tot een bijkomende waarborgregeling, vooral gelinkt aan veranderende omgevingsfactoren. Over welke kredieten en welke termijnen dat kan gaan, wordt nog uitgewerkt. Het zal gaan om een waarborg van maximaal 80 procent van het krediet en de regeling zal degressief zijn. De bedoeling is om in december 2015 af te ronden.

2.5. Adviesvouchers in het kader van de crisissteun

De minister wijst erop dat het gaat om een bedrag van 500.000 euro, dat toegekend wordt aan Boeren op een Kruispunt om sociale crisismaatregelen te nemen voor de veehouderijsectoren, omdat daar de crisis het meest acuut is. Het gaat om 500 vouchers van 1000 euro. Met de adviesvouchers kunnen landbouwers advies inwinnen over het forfaitair systeem in het kader van de belastingen, over btw- of landbouwregelingen, kasplanning, bedrijfsbalans, reorganisatieplan, sociale bijdragen en potentieel ook om sociale rechten te activeren. Boeren op een Kruispunt zal optreden als intermediair en zal ook de publiciteit, de registratie, de selectie van de bedrijfsleiders en dergelijke doen. Er zal ook gemonitord en gerapporteerd worden, om op basis daarvan kennis te kunnen opbouwen.

2.6. Productiebeperking en (warme) sanering

De minister benadrukt dat ze er geen voorstander van is om enkel binnen Vlaanderen over een productiebeperking te praten, omdat dat geen garanties biedt op betere prijzen. Als een regio of lidstaat dat doet, wordt die productie heel snel ingepikt door andere landen of regio's. Zoiets moet dus op Europees niveau bekeken worden. Minister Schauvliege gelooft wel in het oprichten van producentenorganisaties en een brancheorganisatie. Er zijn ook middelen beschikbaar om die pas opgerichte producentenorganisaties te steunen. Verder denkt de minister aan het onderscheidend vermogen, het inzetten op export en het bewust maken van de consument van de prijs van gezond en kwaliteitsvol varkensvlees.

De minister bevestigt dat wordt samengewerkt met de West-Vlaamse Varkens-Academie, alsook met alle bestaande praktijkcentra, maar merkt tegelijk op dat het gestroomlijnd moet blijven en dat er niet te veel aparte initiatieven mogen ontstaan.

Om een goed zicht te krijgen op de economische situatie in de sector, moet er zowel naar de verkoopprijs als naar de kostprijs gekeken worden. Voor vleesvarkensbedrijven bijvoorbeeld is er een sterk verschillende kostenstructuur tussen een gesloten vleesvarkensbedrijf en een vetmestbedrijf. Eén generieke oplossing is dan ook niet zo evident, maar de minister blijft de situatie wel van nabij opvolgen.

2.7. GLB

Iedereen is vragende partij voor een vereenvoudiging van het GLB, aldus minister Schauvliege. Daarover is samen met Wallonië een gezamenlijk standpunt ingenomen, dat in februari 2015 aan de Europese Commissie werd overgemaakt. Commissaris Hogan heeft twee pakketten vereenvoudigingsvoorstellen doorgevoerd. In mei deed hij voorstellen met betrekking tot de richtsnoeren over directe betalingen, die direct toepasbaar zijn in het aanvraagjaar 2015. Op de Landbouwrraad van 16 november kondigde commissaris Hogan nog bijkomende voorstellen aan met het oog op aanpassingen in 2016 of 2017. Het gaat over de vermindering van het aantal controles ter plaatse; meer flexibiliteit voor administraties bij het verlenen van toegang tot het schema jonge boeren; de gigantische vermindering van het aantal verordeningen voor de marktmaatregelen van tweehonderd naar veertig; grotere proportionaliteit van de administratieve sancties; evaluatie van de vergroening na het eerste jaar van toepassing; meer wijzigingen toelaten aan de plattelandsprogramma's en vereenvoudigen van de toegang tot financiële instrumenten. Minister Schauvliege stelt dit alles te zullen opvolgen.

2.8. GLB-vergroening en poldergraslanden

Sommigen zien, aldus minister Schauvliege, grote complotten in de communicatie die is gebeurd met betrekking tot de poldergraslanden. Het Departement Landbouw en Visserij heeft, zoals steeds tijdens de herfst- en wintermaanden wanneer het voor de landbouwers wat minder druk is, voorlichtingsactiviteiten georganiseerd, vooral in het kader van het Europese GLB. Tijdens infosessies in Eeklo en Diksmuide kwam de bescherming van de poldergraslanden binnen het GLB aan bod. Het ging daar dus ook over het ecologisch kwetsbaar blijvend grasland, dat is voorzien binnen het GLB. Dat werd volgens de minister op een correcte manier geduid. Ook het Agentschap voor Natuur en Bos was daarbij betrokken, merkt Joke Schauvliege op.

De definitieve goedkeuring staat geagendeerd op de bijeenkomst van de Vlaamse Regering op 27 november 2015. Na deze beslissing zal de communicatie gebeuren naar alle organisaties en lokale besturen. Volgens de minister is het logisch dat op een voorlichtingsvergadering ook rekening wordt gehouden met de komende besluitvorming, uiteraard onder voorbehoud van de definitieve beslissingen.

2.9. Erosie

De erosiegevoeligheidskaart wordt jaarlijks opgemaakt aan de hand van theoretische modellen, schetst de minister. Daarbij wordt rekening gehouden met de hellingsgraad en de hoogtelijnen, maar ook met andere parameters zoals de landbouwstreek, de bodemtextuur, de bovenliggende of aangrenzende percelen enzovoort. In die optiek is het mogelijk dat twee naast elkaar liggende percelen een andere erosiegevoeligheid hebben. Volgens minister Schauvliege is dat theoretisch model meestal een goede oefening, maar zij vindt toch dat het moet mogelijk zijn om het aan te passen als er fouten in zitten. Dat kan aanleiding geven tot herkwalificatie op het terrein.

2.10. VLIF – niet-productieve investeringen

Het besluit van de Vlaamse Regering bevat een bijlage met investeringen die in aanmerking komen. Ook de maximale subsidiabele investeringsbedragen per oppervlakte- of lengte-eenheid staan daarin vermeld. Het is een limitatieve lijst waaruit landbouwers kunnen kiezen. Het gaat over bijvoorbeeld de aanleg van heggen, hagen of poelen. Aspecten rond dierenwelzijn vallen daar niet onder, geeft de minister mee.

2.11. VLIF – loonwerkers en tuinaanleg

De loonwerkactiviteiten zijn opgenomen binnen de ondersteuningsmaatregelen van het Agentschap Ondernemen en dus niet vanuit het beleidsdomein Landbouw en Visserij, deelt de minister mee. Niet alleen voor loonwerkers, maar ook voor leveranciers van uitrusting en machines, grond-, sproei- en meststoffen is geen directe steun voorzien binnen Landbouw. Dat gebeurt wel vanuit Ondernemen, aldus minister Schauvliege. Loonwerkers hebben ook vaak niet-landbouwgerelateerde activiteiten. Er werd indertijd voor gekozen om de steun vanuit Landbouw te beperken tot de zuivere landbouwactiviteiten.

2.12. Rampenfonds

Voor het algemeen Rampenfonds neemt de minister-president het initiatief. Minister Schauvliege neemt het initiatief voor het Landbouwrampenfonds. Ze zit daarvoor samen met de sector. De afstemming tussen beide dossiers wordt meegenomen in de discussie, maar de minister wil daarop niet vooruitlopen.

2.13. SALK

Minister Schauvliege deelt mee dat alle landbouwgerelateerde SALK-projecten verlopen zoals gepland.

2.14. Voedselverliezen

Het wegschenken van voedseloverschotten kan nu al via de GMO groenten en fruit, en wordt gefinancierd door de Europese Unie. Dat kan niet worden uitgebreid naar andere sectoren. Vlaanderen kan wel leren uit wat in het GMO groenten en fruit is beslist, en een aantal andere zaken doen. Zo kunnen producten die om esthetische redenen niet voldoen voor de winkelrekken,

worden weggeschonken. Dat wordt opgevolgd in het ketenplatform, aldus de minister.

De Food Pilot voert onderzoek naar een nog betere valorisatie. Er zijn ook andere toepassingen mogelijk, zo kunnen reststromen van groenten gevaloriseerd worden in diervoeder. Dat onderzoek loopt.

2.15. Lokale voedselstrategieën

Lokale voedselstrategieën zijn een nieuwe inkomstenbron voor de landbouwbedrijven en vergroten de toeristische uitstraling van een regio. Ze bieden mogelijkheden voor een duurzamere landbouw. Ze confronteren de burgers met hun eigen consumptiepatroon en bieden potentieel als basis voor een gezonder voedselpatroon. Ook de problematiek van voedselverspilling komt aan bod.

De lokale voedselstrategieën bieden heel wat opportuniteiten voor het onderwijs op alle niveaus: van kleuterschool tot volwassenenonderwijs. Zij versterken ook de sociale cohesie, schetst de minister.

In het advies van het IPO zijn aanbevelingen geformuleerd binnen drie clusters: Beleid en Beheer, Ruimte en Ondernemerschap.

De eerste cluster gaat over sensibilisering, informatie, aanspreekpunten, afstemmen van het beleid en het duurzaam aankoopbeleid van overheden of scholen. De tweede cluster gaat over de Pachtwet, de inzet van overheidseigendom of -gronden en ruimtelijke ordening. De derde cluster gaat over de verdeling van voedsel naar de steden, businessplannen, financiële ondersteuning en opleiding.

Op 23 november 2015 vond een studiedag plaats, waarop beslist is om een raad van belang op te richten. Het is de bedoeling dat daar wordt voortgewerkt aan de clusters. Minister Schauvliege wil daarmee een breed publiek bereiken. Zij wil dat concept verder uitbouwen en een aantal initiatieven die nu al lopen op het terrein verbreden naar heel Vlaanderen.

2.16. Bio

Minister Schauvliege ondersteunt de biolandbouw en gelooft in de sector. Zij maakt geen onderscheid tussen traditionele landbouw en biolandbouw en vindt beide even belangrijk. De nood aan wetenschappelijk onderzoek is groot. Vandaar de doelstelling 'kennis ontwikkelen en kennis uitwisselen in functie van een groei van de biologische landbouw en voedingssector'. Die doelstelling wordt opgenomen in het strategisch plan Biologische Landbouw. Vanuit dat plan ondersteunt de Vlaamse overheid drie onderzoeksnetwerken: het Netwerk Onderzoek Biologische Landbouw en Voeding dat wordt gecoördineerd door ILVO, het Coördinatiecentrum Praktijkgericht Onderzoek en Voorlichting voor de Biologische Teelt en Biobedrijfsnetwerken.

De partners daarbij zijn de sectororganisaties, de biologische sector zelf, de praktijkcentra, de voorlichters, de bedrijfsadviseurs en vertegenwoordigers uit het onderzoek. Zij hebben samen een onderzoeksstrategie uitgewerkt over biologische landbouw van 2013 tot 2017.

Tijdens de periode 2012-2014 is 2,5 percent van het onderzoeks- en voorlichtingsbudget van het beleidsdomein Landbouw en Visserij en de IWT-landbouwtrajecten naar biologisch onderzoek gegaan. De minister heeft geen zicht op het aandeel biolandbouw in ander wetenschappelijk onderzoek.

In een studie van de UCL en het Britse Organic Research Centre werd onderzoek gedaan naar het aandeel in Frankrijk (1 percent) Duitsland (0,9 percent) en Nederland (3,06 percent). Vlaanderen doet het dus niet zo slecht met 2,5 percent, besluit de minister.

Waarom weinig onderzoekers bezig zijn met bio, hangt deels af van de keuzes van de onderzoekers zelf, meent de spreker. Het al of niet nodig zijn van cofinanciering kan eventueel een knelpunt zijn. Voor wat wordt gefinancierd vanuit het beleidsdomein Landbouw en Visserij, is er geen cofinanciering nodig. Daar zit het knelpunt dus niet, stelt de minister.

Naast het specifieke biobeleid biedt ook het horizontale beleid positieve maatregelen voor biolandbouwers: de vrijstelling van de GLB-vergroening voor biolandbouwers, de terugbetaling van de controlekost, de hectaresteen die ze bijkomend krijgen en de VLIF-steun. Er zijn ook subsidiemaatregelen die heel compatibel zijn met de biologische teeltmethoden. Zo zijn er agromilieuo- en klimaatmaatregelen zoals mechanische onkruidbestrijding, teelt van vlinderbloemigen en dergelijke meer, en is er de aanplantsubsidie voor boslandbouwsystemen. Ook KRATOS, VLIF, bedrijfstoelage en naschoolse vorming staan ter beschikking van de biolandbouwers, geeft de minister mee.

2.17. Kmo-portefeuille

De kmo-portefeuille is een subsidiemaatregel voor kmo's waar een aantal sectoren van uitgesloten zijn, waaronder de landbouw. Het element van de staatssteun is daarbij de moeilijkheid. De minister blijft in overleg met minister Muyters en bekijkt of dat binnen landbouw een plaats kan krijgen. Een van de grote knelpunten is dat men moet opletten voor dubbele financiering of dubbele subsidiëring. Een landbouwer kan een beroep doen op de landbouw-kmo-portefeuille en daarnaast andere projectsteun of KRATOS-steun krijgen, maar die kunnen met elkaar in conflict komen. Bij het oplossen van dat probleem, komt men vele obstakels tegen, maar er wordt aan voortgewerkt, aldus de minister.

Innovatie wordt wel ondersteund via de nieuwe maatregel rond European Innovation Partnerships en de operationele groepen, die de minister zal betoelagen om op innovatie in te zetten.

2.18. Vervenootschappelijking

In het kader van de vervenootschappelijking zet de minister vooral in op advies via KRATOS en de adviesvouchers. Zij wil bedrijven niet verplichten om een vennootschap op te richten, maar wil de weg tonen hoe landbouwers zich sterker kunnen maken en ervoor zorgen dat hun persoonlijke bezittingen en kapitaal niet in het gedrang komen.

2.19. IHD-PAS

Regelmatig wordt de vraag gesteld of het onderwerp thuishoort in de commissie Leefmilieu of in de commissie Landbouw, maar de minister veronderstelt dat heel wat leden van de commissie Landbouw ook de commissie Leefmilieu volgen, zodat er bruggen worden gelegd.

Het is mogelijk dat alternatieve bedrijfsmodellen een oplossing kunnen bieden voor bedrijven die invloed hebben op de natuur in hun omgeving via hun stikstofdepositie. Via het flankerend beleid helpt de overheid de bedrijven om die keuzes te maken. Als een bedrijf bijvoorbeeld minder emitterende effecten heeft, kan dat een oplossing zijn om in goed nabuurschap met de natuur te leven. Hier kan volgens de minister een rol weggelegd zijn voor agrobeheersgroepen.

In het kader van de PAS-lijst van de ammoniakemissiereducerende maatregelen, werkt ILVO niet enkel aan technologische oplossingen en infrastructuurmaatregelen, maar ook aan maatregelen inzake veevoeder en bedrijfsmanagementtechnieken die gericht zijn op een lagere uitstoot. Enkele voorbeelden van voedermaatregelen zijn het verlagen van het eiwitgehalte, nutritionele additieven om de stikstofefficiëntie te verhogen of om de zuurtegraad van de urine te verlagen, het scherpstellen van het gebruik van het melkureumgehalte als voorspeller van N-efficiëntie, fasevoeding, het verbeteren van de voederconversie en de voederefficiëntie en het aanzuren van het drinkwater, wat vooral relevant is voor pluimvee. Enkele voorbeelden van managementmaatregelen zijn additieven voor het strooisel die emissies reduceren, de soorten strooisel, de behandeling van stro, de frequentie van strooien, de beweiding, het reduceren van het aantal jongvee en het bepalen van het optimaal slachtgewicht, somt de minister op.

2.20. Subsidiewijzer

Er is nood aan voldoende klantvriendelijkheid en duiding van welke ondersteuning mogelijk is, aldus de minister. Momenteel is enkel voor PDPO III een beleidsdomeinoverschrijdend overzicht beschikbaar, te vinden op www.ruraalnetwerk.be. Het doel is om in 2016 een duidelijke klantvriendelijke subsidiewijzer te maken, wat volgens de spreker een heel grote verbetering op het terrein zal betekenen.

2.21. Bijen

Er wordt volgens de minister terecht aandacht gevraagd voor de bijen. Ze spelen een zeer belangrijke rol als bestuiver van landbouwgewassen (80 tot 90 percent) en fruitteelten (90 percent). Zonder bestuiving zijn er geen vruchten, zaden of voortplanting.

Honingbijen zijn bloem- en kleurvast en daardoor betrouwbare bestuivers. Vlaanderen telt 5000 imkers met gemiddeld tien kasten. Wilde bijen en hommels zijn ook van belang en worden opgenomen in het actieplan dat wordt opgemaakt. Er worden negen actiepunten in uitgewerkt en de timing is het voorjaar 2016.

2.22. Wijn

Een beleidsbrief bevat een selectie van onderwerpen en niet alle details, stelt de minister. Dat is ook niet mogelijk binnen de opgelegde format voor een beleidsbrief.

Wijn blijft niettemin van belang, geeft de minister mee. Er werd in het verleden een rondetafel Wijnbouw georganiseerd. De minister heeft dit jaar aan de sector gevraagd om opvolging te organiseren, maar daar was niet meteen vraag naar.

Het Technisch Comité Druiven is opgericht, dat alles opvolgt. Het heeft een waarnemings- en waarschuwingssysteem opgemaakt waarop een beroep kan worden gedaan.

Ook de praktijkcentra werken rond wijnbouw, zoals het Proefcentrum Fruitteelt en de Nationale Proeftuin voor Witloof. Ze participeren in een project met betrekking tot gewasbescherming, specifiek voor de druiventeelt.

De vijf erkenningscommissies zijn samengevoegd tot één erkenningscommissie, en ILVO staat in voor de organisatie van proefsessies. In de erkenningscommissie zetelen vertegenwoordigers van de wijnbouwers, de wijnfederatie, de handel, horeca, oenologen en sommeliers.

Binnen het SALK is het Vlaams Kennis- en Onderzoekscentrum Wijnbouw opgericht. Er loopt nog een dossier voor de Europese erkenning van wijn uit de Maasvallei. Het departement begeleidt dit dossier om het tot een positief einde te kunnen brengen, licht de minister toe.

2.23. Fokkerij

De belangrijkste wijziging van de Europese regelgeving is dat het om de omzetting van de bestaande richtlijnen en beschikkingen naar een verordening gaat waarbij de lidstaten door de Europese Commissie specifieke opdrachten toegewezen krijgen. De bepalingen in deze verordening worden gestroomlijnd voor de diersoorten en uitgebreid met verplichtingen en technische aanpassingen. In de overgangsmaatregelen zal worden opgenomen dat de bestaande erkenningen worden overgenomen en dat dertig maanden de tijd wordt gegeven aan de sector om aan de voorwaarden te voldoen. Het betekent een belangrijk werkvolume voor de erkende organisaties om dit op te maken, te laten goedkeuren en tot één fokprogramma te komen.

Volgens mevrouw Vermeulen zouden de fokkerijverenigingen niet achter de fokkerijmaatregelen staan, maar de minister merkt op dat zij andere signalen krijgt. De hondenfokkerijwereld erkent de problematiek van de erfelijke gebreken en is bereid om mee te werken aan het fokkerijbeleid, een beleid dat zijn nut reeds bewezen heeft bij andere diersoorten. Het feit dat ondertussen een zestal fokkerijverenigingen een erkenningsaanvraag heeft ingediend, onderstreept volgens de minister dat men wel degelijk ernstig werk wil maken van de problematiek.

Aan de basis van de regelgeving liggen de knelpunten en de behoeften zoals ze geformuleerd werden tijdens het overleg met verschillende groepen in de periode 2010-2012.

Op dit moment focust de administratie op de foktechnische werking van elke fokkersvereniging. Die foktechnische werking moet op punt staan en in overeenstemming zijn met de erkenningscriteria die het fokkerijbesluit oplegt. Zodra er verenigingen erkend zijn, kunnen zij gezamenlijke voorstellen doen tot aanpassing van het ministerieel besluit.

2.24. Ggo's

Het Waalse en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest hebben inderdaad een aantal maatregelen genomen om ggo's maximaal op hun grondgebied te weren. Vlaanderen neemt een andere houding aan: ggo's moeten vooral veilig zijn voor mens, dier en leefmilieu. Als aan die voorwaarden is voldaan, moeten ze kansen krijgen zodat er keuzemogelijkheid is. Belangrijk is dat ggo's geval per geval beoordeeld dienen te worden. De technologie staat bovendien niet stil en wordt verder verfijnd.

2.25. KRATOS

KRATOS is momenteel nog niet operationeel, deelt de minister mee, maar moet dat zijn vanaf 2016. De gunningsprocedure loopt, en er zijn 119 offertes ingediend. Dat is dus een omvangrijk werk. In het kader van KRATOS zal er adviesverlening gebeuren over negen modules: ondernemingsplan, bedrijfseconomisch advies, randvoorwaarden, vergroening, biodiversiteit, klimaat, water, bodem en arbeidsveiligheid.

Er komt een e-loket waar landbouwers advies kunnen aanvragen voor de adviesmodules. De aanbestedende overheid zal dan adviesbestellingen plaatsen

bij de adviesdiensten waaraan de opdracht gegund werd. Het klopt dat men landbouwer moet zijn om in aanmerking te komen. Iemand van buiten de landbouw kan advies vragen, maar dan zonder tussenkomst van de overheid, schetst de minister.

2.26. VLAM

De verkenning van buitenlandse markten door VLAM gebeurt vaak via deelname aan relevante vakbeurzen en via de organisatie van contactdagen, waar commerciële contacten kunnen worden gelegd. De deelname van Vlaamse exportbedrijven aan deze initiatieven is cruciaal. Het is volgens de minister quasi onmogelijk om de resultaten onmiddellijk te kwantificeren. Sommige contacten leveren direct resultaat op, andere niet. De exportresultaten van individuele Belgische bedrijven worden vaak ook niet publiek gemaakt.

VLAM heeft volgens de minister voldoende aandacht voor bio en de korte keten. Het centraal principe van de financiering van de promotievoering is dat deze gebeurt via bijdragen uit de betrokken sectoren. Voor bio bedraagt dit 200.000 euro. Daarnaast wordt jaarlijks een gedeelte van de subsidie van de Vlaamse overheid aan VLAM voorbestemd voor de biosector, ongeveer 46.000 euro. In 2015 werd voor de biosector een door de EU-gecofinancierde campagne opgezet die zal lopen tot eind 2017 en waarvoor er in 225.000 euro Europese middelen werd voorzien. Ook de Vlaamse overheid draagt daar aan bij met een bedrag van 26.500 euro per jaar.

Minister Schauvliege wijst erop dat er in 2015 alles samen 725.000 euro naar de promotie van bioproducten is gegaan. Er wordt met die middelen ook een consumentencampagne opgezet. De minister concludeert dat er wel degelijk voldoende aandacht naar bio gaat.

Voor de korte keten komen de middelen bij VLAM terecht via vrijwillige bijdragen van de betrokken bedrijven. Dat gaat over 16.200 euro. Daarnaast gaat er ook nog eens 46.000 euro vanuit de jaarlijkse subsidie van de Vlaamse overheid naar de promotie van de korte keten.

De minister geeft mee dat in de visserijwerkgroep van VLAM door de sector beslist werd om in te zetten op 'vis en duurzaamheid', wat resulteert in de acties 'Vis van het jaar' en 'Vis van de maand'. Daarnaast zijn er de NorthSeaChefs, die onder meer prominent aanwezig waren op de Horeca Expo van 15 tot 19 november 2015. De bedoeling is om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen, promotie te maken en recepten te lanceren.

2.27. Visserij

De minister bevestigt dat de SALV in een advies gesproken heeft over Reders op een Kruispunt. Uit navraag bleek dat die vraag niet meteen bestond bij de sector, maar als erop wordt aangedrongen of als de sector het zelf wil, is de minister wel bereid om de organisatie op te richten.

ILVO werkt aan een roadmap voor de afstemming tussen vissers en de visverwerkende bedrijven, in het kader van het project 'Verwerkvis – Vlaamse visserijsector en de visverwerkende nijverheid: status, noden en kansen'. Het rapport zal in januari 2016 beschikbaar zijn.

De minister erkent dat het elektronisch registratie- en meldingssysteem in de visserij nog niet feilloos verloopt, maar benadrukt dat er vooruitgang is. De IT-problemen raken geleidelijk opgelost. Alle vaartuigen hebben het nu aan boord en de verschillen tussen de notering op papier en het ERS verminderen. Er is ook

de intentie om in 2016 mee te stappen in een nieuw Europees concept voor het e-logboek, wat ook nog wel wat aanpassingen zal vragen. Ten gevolge van de aanlandingsplicht zullen ook nieuwe lijnen gecreëerd moeten worden voor de niet gewenste of ondermaatse vis.

De minister geeft aan dat de FOD Leefmilieu een studie heeft uitgevoerd over de impact van de visserij op het mariene milieu. Er is in dat verband ook een brede consultatie aan de gang. Minister Schauvliege noemt de analyse van de impact van visserijtechnieken op het mariene milieu een constante zorg: eerst ten aanzien van bodemberoering, dan ten aanzien van het ecosysteem en nu wordt vooral gekeken naar selectiviteit, teneinde aan de aanlandingsplicht te kunnen voldoen tegen 2019.

Voor de beschermde gebieden is er een monitoring om na te gaan of de instandhoudingsdoelstellingen gehaald worden. Bepaalde acties worden nu besproken om na te gaan hoe ze binnen het EFMZV betoelaagd kunnen worden.

2.28. Aquacultuur

Minister Schauvliege stipt aan dat het netwerkevenement rond aquacultuur open staat voor het brede veld: aquacultuurbedrijven, leveranciers, onderzoekscentra uit binnen- en buitenland, overheden, handel, Test-Aankoop. De minister heeft de suggestie genoteerd om ook WWF en Natuurpunt uit te nodigen.

De voornaamste thema's op het netwerkevent zijn de recente ontwikkelingen in aquacultuur die ook van belang zijn voor Vlaanderen. Ook ecologie wordt meegenomen en dit jaar staat ook de geïntegreerde aquacultuur op zee op het programma. Aquacultuur op zee zit in een ontwikkelingsstadium. Het AquaValue-project, dat daar specifiek over gaat, wordt in december 2015 tijdens het netwerkevent besproken.

2.29. Plattelandsbeleid

De minister stelt dat voor het plattelandsbeleid een onderzoeksagenda is goedgekeurd met drie onderzoeksopdrachten, die op dit moment volop lopen. Een eerste betreft de vergrijzing op het platteland, met analyse en ruimtelijke perspectieven. Een tweede onderzoek gaat over het versterken van de streekidentiteit via landbouw, natuur, erfgoed en toerisme. Dat is een samenwerking tussen INBO, ILVO en VITO, en de bestaande projectgroep Voeren. Ten derde is er de geïntegreerde methodiek voor actiegerichte gebiedsontwikkeling. Daarvoor werkt ILVO samen met de Universiteit Gent en de provincies Antwerpen en West-Vlaanderen. Dat project behelst de inzet van bestaande theoretische kaders uit de rurale sociologie.

Wat overleg en samenwerking betreft, benadrukt minister Schauvliege dat zij een regisseursrol opneemt. Ze verwijst daarbij naar het IPO. Daarin zetelen alle ministers en alle lokale overheden, wat aangeeft dat het om een belangrijke beleidsdomeinoverschrijdende aanpak gaat.

2.30. Dorpenbeleid

Voor de uitwerking van het dorpenbeleid ten slotte worden in 2016 dialoogdagen opgestart, opnieuw in samenwerking met alle betrokkenen en de lokale besturen, zodat er nog veel meer dynamiek van kan uitgaan, besluit minister Schauvliege.

3. Reacties van de leden

Het is *Steve Vandenberghe* nog altijd niet duidelijk waarom het, met betrekking tot de beslissing over de poldergraslanden, niet nodig wordt geacht om de lokale besturen correct te informeren. Het lid vindt, in het kader van transparant beleid, dat de minister zelf deze informatie zou moeten geven. Hij vraagt ook of het advies van de Raad van State al binnen is en of het openbaar wordt gemaakt. De commissie zou daarover volgens het lid toch als eerste moeten worden geïnformeerd. Welke aanpassingen zullen op basis van het advies van de Raad van State worden gedaan?

Steve Vandenberghe vraagt hoe minister Schauvliege ervoor zal zorgen dat de visserijsector niet langer achteruitgaat. Die achteruitgang is zeer duidelijk merkbaar. Het aantal vissersboten is de laatste tien jaar gehalveerd, en het wordt steeds moeilijker om bemanning en vissers te vinden. De besomming is het enige wat overeind blijft, maar dat kan enkel omdat de mensen steeds meer bereid zijn om voor vis, dat meer en meer als een luxeproduct wordt beschouwd, duurdere prijzen te betalen. De spreker vraagt ook welke nieuwe alternatieven minister Schauvliege zal opzetten in het kader van de verduurzaming van de visserij. Die zullen volgens hem echt wel nodig zijn voor zowel de beroepsvisserij als de recreatieve visserij. Er werd in 549.000 euro voorzien om de weggevallen subsidie van de Europese overheid te compenseren. Zal dit bedrag in de loop van deze legislatuur echt worden besteed? Indien dat niet gebeurt, zal de visserij nog meer in de problemen komen.

Francesco Vanderjeugd weet dat dierenwelzijn inzake nutsdieren niet de bevoegdheid is van minister Schauvliege. Toch wil hij van haar weten hoe zij daartegenover staat. Ook vraagt hij de minister naar haar overleg met federaal minister Peeters over de prijzenpolitiek.

Bart Dochy vraagt hoe het staat met de mensen die zijn tewerkgesteld in de sector van de tuinaanleg. Zij vallen in de meeste gevallen tussen wal en schip. Die sector is echter wel belangrijk genoeg, en stelt bovendien zeer veel laaggeschoolden tewerk. Daarom zou er toch een structureel aanbod moeten zijn voor de opleiding.

Bart Dochy vraagt ook om de marktgegevens beschikbaar te stellen. Hij vindt het zeer belangrijk dat landbouwers zich bekwamen in het omgaan met marktevoluities. Daartoe moeten zij over alle mogelijke data beschikken. Er zijn gegevens beschikbaar over slachtingen, vleesvoorraden in koelinstallaties en prognoses van oogstgegevens, die effecten hebben op de kostprijs van voeders die later zullen moeten worden aangekocht. Die gegevens worden echter niet verenigd in één open sectordatabank. De overheid zou hier een bijdrage kunnen leveren tot een transparante prijsvorming, meent het lid.

Jelle Engelbosch vraagt of het, in het kader van de VLIF-steun voor de niet-productieve investeringen, mogelijk is om dierenwelzijn op de limitatieve lijst te plaatsen. Indien niet, zijn er dan andere mogelijkheden om vanuit Landbouw de nodige middelen uit te trekken voor diervriendelijke productie en voor eventuele onderzoeken naar diervriendelijkere productiemethodes in de landbouw? Dierenwelzijn valt niet meer onder Landbouw omdat het veel breder gaat dan de landbouwdieren. Maar *Jelle Engelbosch* is ervan overtuigd dat de landbouwsector erbij kan winnen als er zou worden ingezet op het welzijn van landbouwdieren. De consument is zeer gevoelig voor niches en nieuwe markten. Het moet volgens de spreker dan toch mogelijk zijn om het hele dierenwelzijnsaspect daarin onder te brengen. Zo zou er bijkomend onderzoek moeten komen naar bijvoorbeeld stalverrijking. *Jelle Engelbosch* vraagt of daarvoor nog extra budgetten kunnen worden vrijgemaakt.

Bart Caron vindt dat de landbouwers moeten worden geïnformeerd over hun toekomst. Maar het heeft wel heel veel moeite gekost, vindt hij, om aan informatie over de poldergraslanden te geraken. *Steve Vandenberghe* had het over de lokale besturen, maar hetzelfde geldt, aldus *Bart Caron*, voor de West-Vlaamse Milieufederatie, die de ombudsman heeft moeten inschakelen om aan informatie te geraken. Dat probleem is nog altijd heel groot. *Bart Caron* vindt het beter om daar open kaart in te spelen, in ieders belang. Er werd een kaart vrijgegeven, maar daar staat de GIS-laag niet op. Zo kan je onmogelijk zien welke percelen beschermd zijn en welke niet, en wat daarin de evolutie is. Het is ook niet duidelijk of eerder beschermde delen die tot de huiskavel behoren, al dan niet beschermd blijven. De huiskavel is grotendeels buiten de beschermingsmaatregel gebleven, maar geldt dat ook voor de bestaande, in een vorige beslissing opgenomen beschermingen? *Bart Caron* pleit voor heldere informatie. Beleidsmatig zou de koppeling met de GIS-laag geen probleem mogen zijn.

Hij heeft ook schriftelijke vragen gesteld over de adviezen voor sommige delen en percelen. De minister heeft daarop geantwoord dat ze daarover geen informatie kan geven. *Bart Caron* kan dan ook op geen enkele manier nagaan wat de relatie is tussen de beslissing, het gegeven advies en de ingediende bezwaren. Hij kan het werk van de minister dus niet controleren en hoopt op meer duidelijkheid in de toekomst.

De spreker wil het ook hebben over het standpunt van Vlaanderen over de opt-outregeling voor ggo's. Het Europees Parlement heeft voorgesteld om die opt-outregeling niet te behouden en te opteren voor een generieke regeling. Hij vraagt zich af wat Vlaanderen daarvan vindt.

Productiebeperking is volgens minister *Schauvliege* geen oplossing. Vraag is of zij bereid is om dat probleem in Europees verband aan te kaarten zodat op Europees niveau afspraken kunnen worden gemaakt. Wanneer Vlaanderen productiebeperkingen oplegt in de melk- of veehouderij, zal die beperking elders worden ingevuld.

In de VILT-nieuwsbrief las het lid een stuk over de wateroppervlaktekwaliteit. *Bart Caron* zou graag het volledige rapport zien van het Coördinatiecentrum Voorlichting en Begeleiding Duurzame Bemesting.

Jos De Meyer verwijst naar de gedachtewisseling over het ketenoverleg van 17 juni 2015 (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 450/1). Veel commissieleden hebben toen hun waardering geuit voor de principiële bereikte afspraken binnen het overleg. Wat de melkveehouders betreft, zou de implementatie van de afspraken bezig zijn. Wat de varkenshouderij betreft, loopt het wat moeilijker. *Jos De Meyer* vraagt de minister niet om zich te bemoeien met het ketenoverleg, maar vraagt wel dat ze haar moreel gezag gebruikt om daar een uitspraak over te doen. Daarin kan ze haar waardering uitspreken en tegelijkertijd de hoop dat de principiële afspraken zo snel mogelijk worden uitgevoerd, aldus het lid.

4. Bijkomende antwoorden minister

Wat de poldergraslanden betreft, bevestigt minister *Schauvliege* dat er nog geen definitieve beslissing is. Dat onderwerp staat op 27 november op de agenda van de ministerraad. Zodra de beslissing is genomen, zal alle informatie beschikbaar zijn en openbaar worden gemaakt. Op dat moment zal er worden gecommuniceerd over de definitieve beslissing aan de lokale besturen en aan iedereen die dat moet weten. Tijdens de informatiemomenten is enkel geduid welke mogelijke gevolgen de poldergraslanden in het kader van het GLB kunnen hebben, merkt de minister op. Het is niet de bedoeling om adviezen van de Raad van State vrij te geven voor er een beslissing is genomen, vult *Joke Schauvliege* aan.

De minister wil een mooie toekomst voor de visserij. Daarom zet ze heel sterk in op innovatie. Ook sensibilisering moet ervoor zorgen dat er voldoende geïnteresseerden zijn. Daartoe werd dan ook een convenant afgesloten.

Wat dierenwelzijn betreft, is er een goede samenwerking met de bevoegde minister. Er is ook vaak overleg en daarbij respecteren beide minister elkaars bevoegdheden. Het is ook een voordeel dat de dienst Dierenwelzijn binnen de diensten van Leefmilieu zitten. De minister ziet hier dan ook geen knelpunten.

Binnen de VLIF-steun zou de lijst voor de niet-productieve investeringen kunnen worden aangepast. Dat betekent niet dat er nu geen steun zou zijn voor het verbeteren van het comfort van de dieren, aldus de minister. Wanneer er VLIF-steun wordt toegekend voor het bouwen van een nieuwe stal, dan zitten daar altijd maatregelen in inzake dierenwelzijn, zoals het verbeteren van het ligcomfort van koeien.

De minister ziet niet in hoe in de niet-productieve investeringen steun kan worden gegeven dat het dierenwelzijn ten goede komt. Zij is wel bereid om in te gaan op concrete suggesties. Op het terrein ziet de minister schitterende investeringen op het vlak van dierenwelzijn.

Het overleg met minister Peeters over de prijzen is gevoerd, geeft de minister mee. Blijkt echter dat er wettelijke beperkingen zijn.

Het ter beschikking stellen van de marktgegevens is een absolute prioriteit voor de diensten van de minister. In sommige sectoren zijn er genoeg gegevens, in andere niet. Er zijn nog een aantal knelpunten die werden opgelijst. Het zal een van de prioriteiten van de diensten zijn om dat nog te verbeteren en het inzicht in de markt te versterken voor de sectoren.

De productiebeperking is al op de Europese tafel gelegd, beklemtoont de minister. Het komt trouwens ook aan bod in de Europese taskforce. Dat moet volgens de minister uiteraard Europees bekeken worden binnen de marktwerking.

Het CVBB-rapport is ter beschikking en openbaar, deelt de minister mee.

Het ketenoverleg wordt met aandacht opgevolgd. De minister volgt de bezorgdheid van Jos De Meyer. Ze zal zeker te gepasten tijde een signaal geven. Het ketenoverleg wil aan de ene kant voldoende autonomie en zelf zijn boontjes doppen, maar aan de andere kant, als de nood het hoogst is, kijkt men altijd richting overheid. Als de overheid zich te vroeg mengt en uitspraken doet, kan dat ook averechts werken in het ketenoverleg.

Er wordt sterk ingezet op het onderzoek naar dierenwelzijn. ILVO wordt daarin ondersteund. De overheid doet heel wat projecten zelf en de onderzoekers kunnen zelf initiatief nemen.

Wat betreft de ggo's heeft de minister een zeer duidelijk standpunt ingenomen. Er is niet geopteerd voor een opt-out omdat men geval per geval wil bekijken. Dat geldt ook voor de regio's die wel een opt-out hebben gevraagd, stipt de minister aan.

5. Replieken leden en aanvullende antwoorden minister Schauvliege

Steve Vandenberghe gaat akkoord met de minister dat alle beschikbare informatie over de poldergraslanden pas kan worden meegedeeld nadat alles in de regering is besproken, maar blijkbaar is het op het werkveld niet zo gegaan. Sommigen hebben die informatie wel gehad en anderen niet. Er is veel

verwarring en onduidelijkheid over. Het feit dat er zo veel ongerustheid is en zo veel opmerkingen, toont volgens het lid aan dat er in de communicatie een en ander niet op een juiste manier is gelopen.

Het advies van de Raad van State moet eerst op de agenda van de regering komen, alvorens de gegevens verspreid worden naar derden, heeft de minister gezegd. *Steve Vandenberghe* vraagt zich af hoe het dan komt dat dat advies van de Raad van State van 5 november over de poldergraslanden al circuleert bij bepaalde doelgroepen, in concreto bij Boerenbond.

Joke Schauvliege deelt nog mee dat bij de tuinaanleg dezelfde redenering geldt als voor de loonwerkers. Ze vallen er niet onder omdat ze ruimere activiteiten hebben.

Minister *Schauvliege* benadrukt dat ze de opmerkingen van de regering op het advies van de Raad van State maar kan communiceren op het ogenblik dat een definitieve beslissing is genomen over de poldergraslanden. Ze weet niet door wie of hoe het advies werd verspreid. Op 27 november zal er een beslissing worden genomen in de Vlaamse Regering. De dossiers worden ook verspreid binnen de verschillende kabinetten. Als de definitieve beslissing is genomen, wordt alles integraal aan iedereen overgemaakt.

Steve Vandenberghe gaat volledig akkoord met die werkwijze, maar hij stoort zich eraan dat het zo niet gebeurt. Ook de kaarten van de poldergraslanden worden altijd gelekt naar bepaalde kringen, en niet naar andere kringen. Dat zorgt voor onnodige irritatie op het werkveld.

Het lid vraagt de minister om verder uit te zoeken hoe dit is verlopen.

Bart Caron wijst erop dat de Raad van State zelf zegt dat de adviezen niet beschikbaar zijn op zijn website – ze blijven vertrouwelijk – en de minister die het advies aanvraagt, oordeelt over de opportuniteit om ze aan derden te bezorgen. Het is dus de politieke verantwoordelijkheid van minister *Schauvliege*, want zij heeft het advies wel gekregen. Ofwel is er een ander lek. Dan moet worden uitgezocht waar de verantwoordelijkheid ligt. Hij heeft er geen probleem mee dat de betrokkenen informatie krijgen, maar liefst voor iedereen, zodat er een gelijk speelveld is.

Bart Dochy vraagt wie er beschikt over het advies.

Steve Vandenberghe deelt mee dat hij het gekregen heeft via Boerenbond. De logica dat het advies eerst naar de regering gaat en nu de beslissing pas naar het werkveld is dus niet gevolgd.

Minister *Joke Schauvliege* voelt zich niet aangesproken. Het dossier komt op 27 november op de regering. Dan zal alle informatie beschikbaar zijn en is ze graag bereid om door te gaan op alle opmerkingen, vragen en bezorgdheden. Dan zal er goed worden gecommuniceerd naar de lokale besturen die erbij betrokken zijn.

Steve Vandenberghe vraagt dat de minister zou onderzoeken hoe het is kunnen gebeuren dat het advies van de Raad van State is gelekt. Hij hoopt dat de collega's van de commissie hem steunen. Dat ondermijnt immers ook het gezag van de minister. Men mag daar volgens de spreker niet licht overheen gaan.

Jos De Meyer is het daarmee eens. Hij vraagt dat de vraagsteller na de vergadering aan de minister zou melden wie hem die informatie heeft bezorgd, zodat ze dat verder kan onderzoeken.

Steve Vandenberghe zegt dat hij daar niet op zal ingaan. Hij vraagt wel of er een formeel onderzoek kan worden ingesteld. Hij vraagt ook de mening van de commissieleden daarover. Het is immers een belangrijk punt in de democratische organisatie.

Jelle Engelbosch meent te hebben begrepen dat inderdaad zal worden onderzocht hoe het is kunnen gebeuren dat het advies werd geëkt naar Boerenbond. Zijn fractie steunt die vraag, want dat is inderdaad belangrijk. De regering moet kunnen beslissen, bespreken en onderhandelen zonder dat documenten al zijn geëkt, waardoor een bespreking bijna in een bepaalde richting wordt gedwongen. Dat mag in de toekomst niet meer gebeuren, stelt het lid.

Minister *Joke Schauvliege* bevestigt bereid te zijn te bekijken wat is gebeurd en op welke manier.

Bart Dochy meent dat de vergelijking die de minister maakt tussen de tuinaanlegsector en de loonwerksector niet helemaal klopt. De tuinaanlegsector komt immers in principe wel in aanmerking, volgens het reglement van de landbouwworming, maar door de beperkte budgetten wordt de focus terecht gelegd op de echte landbouwworming, en daardoor is er minder geld om de vorming qua tuinaanleg te organiseren. Het is nochtans een volwaardige sector, en van belang om ook voor die opleiding van in hoofdzaak laaggeschoolde arbeiders voldoende budgetten te hebben. Over het budget waar die middelen moeten worden ingeschreven, doet het lid geen uitspraak, maar het lijkt hem de moeite waard om te onderzoeken in welke mate de Vlaamse overheid ter zake bijkomend verantwoordelijkheid kan opnemen, om die sector te geven waarop hij recht heeft.

Jos DE MEYER,
voorzitter

Bart DOCHY,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

ABS	Algemeen Boerensyndicaat
ANB	Agentschap voor Natuur en Bos
btw	belasting over de toegevoegde waarde
CVBB	Coördinatiecentrum Voorlichting en Begeleiding duurzame Bemesting
EC	Europese Commissie
EFMZV	Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij
ERS	elektronisch registratie- en meldingssysteem
EU	Europese Unie
FAVV	Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen
FOD	Federale Overheidsdienst
ggo	genetisch gemodificeerd organisme
GIS	geografisch informatiesysteem
GLB	gemeenschappelijk landbouwbeleid
GMO	gemeenschappelijke marktordening
IHD	instandhoudingsdoelstelling
ILVO	Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
INBO	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
IPO	Interbestuurlijk Plattelandsoverleg
IT	informatietechnologie
IWT	Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie
kmo	kleine of middelgrote onderneming (meervoud = kmo's: kleine en middelgrote ondernemingen)
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
KVLV	Katholiek Vormingswerk van Landelijke Vrouwen
LNE	Leefmilieu, Natuur en Energie (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
MAP	Mestactieplan
Mineraad	Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
ngo	niet-gouvernementele organisatie
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
PDPO	Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling
SALK	Strategisch Actieplan voor Limburg in het Kwadraat
SALV	Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij
SD	strategische doelstelling
UCL	Université Catholique de Louvain
VAC	Vlaams Agrarisch Centrum
VALDUVIS	Valorisatie van Duurzaam gevangen Vis
VILT	Vlaams Infocentrum Land- en Tuinbouw
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VLAM	Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing
VLIF	Vlaams Landbouwinvesteringsfonds
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
WWF	World Wildlife Fund